

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН ПРОСВЕТЕН ИНСПЕКТОРАТ

ИНДИКАТОРИ

ЗА КВАЛИТЕТОТ НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТАТА

Државен просветен инспекторат

Скопје, 2019 година

ПРЕГЛЕД НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА КВАЛИТЕТОТ НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТАТА

ПОДРАЧЈЕ БР. 1: НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
1.1	Реализација на наставните планови и програми	<ul style="list-style-type: none"> • Применувани наставни планови и програми • Информираност на родителите и учениците за наставните планови и програми • Изработување индивидуални образовни планови (ИОП) за учениците со посебни образовни потреби • Избор на наставни предмети • Планирање активности за реализација на слободните часови/проектните активности на училиштето • Реализација на проширени програми
1.2	Квалитет на наставните планови и програми	<ul style="list-style-type: none"> • Родова и етничка рамноправност, мултикултурни содржини во наставните програми и учебните помагала • Интегрирање на карактеристиките и потребите на локалната средина во наставните програми и наставните помагала • Интегрирање на меѓупредметните цели на образованието • Влијание на наставниците, родителите и социјалните партнери врз наставните планови и програми
1.3	Воннаставни активности	<ul style="list-style-type: none"> • Обем и разновидност на планираните и реализираните воннаставни активности • Опфатност на учениците со воннаставните активности • Вклученост на учениците во изборот и во планирањето на работата во воннаставните активности • Афирмирање на учениците и на училиштето преку воннаставните активности

ПОДРАЧЈЕ БР. 2: ПОСТИГНУВАЊА НА УЧЕНИЦИТЕ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
2.1	Постигнувања на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Следење на постигнувањата на учениците од различен пол и јазик на наставата според наставни предмети и според квалификациони периоди • Подобрување на постигнувањата на учениците • Идентификување и поддршка на учениците со тешкотии во учењето, на надарените ученици и на учениците со пречки во развој • Подобрување на постигнувањата на учениците преку редовната и дополнителната настава • Следење на хоризонталното и на вертикалното движење • Подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците
2.2	Задржување/осипување на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Опфат на учениците • Редовност во наставата • Осипување на учениците • Премин на ученици од едно училиште во друго
2.3	Повторување на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Ученици што не ја завршуваат годината/образованието

ПОДРАЧЈЕ БР. 3: УЧЕЊЕ И НАСТАВА

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
3.1	Планирања на наставниците	<ul style="list-style-type: none"> • Поддршка и следење на планирањата на наставниците • Индивидуални планирања на наставниците • Размена на искуства и на информации при планирањето • Распоред на часови
3.2	Наставен процес	<ul style="list-style-type: none"> • Наставни форми и методи • Употреба на ИКТ во наставата • Избор на задачи, активности и на ресурси • Приодот на наставникот кон учениците • Интеракција меѓу наставниците и учениците • Следење на наставниот процес • Изведување практична обука на учениците кај работодавачите

3.3	Искуства на учениците од учењето	<ul style="list-style-type: none"> • Средина за учење • Атмосфера за учење • Поттикнување на учениците за преземање одговорност • Интеракција на учениците меѓу себе • Учење во реални работни услови кај работодавач
3.4	Задоволување на потребите на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Идентификување на образовните потреби на учениците • Почитување на различните потреби на учениците во наставата
3.5	Оценувањето како дел од наставата	<ul style="list-style-type: none"> • Училишна политика за оценување • Методи, форми и инструменти на оценување • Користење на информациите од оценувањето во наставата
3.6	Известување за напредокот на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Известување на родителите за напредокот на учениците

ПОДРАЧЈЕ БР. 4: ПОДДРШКА НА УЧЕНИЦИТЕ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
4.1	Севкупна грижа за учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Заштита од физички повреди и од елементарни непогоди • Превенција од насилство • Заштита од пушење, алкохол и од дрога • Квалитет на достапна храна • Поддршка на учениците со пречки во развојот/физичка попреченост • Грижа за учениците од социјално загрозуени семејства
4.2	Здравје	<ul style="list-style-type: none"> • Хигиена и заштита од болести • Грижа за учениците со здравствени проблеми • Грижа за учениците со емоционални тешкотии
4.3	Советодавна помош за понатамошно образование на учениците	<ul style="list-style-type: none"> • Давање помош при избор на занимањето/институцијата за понатамошно образование, доусовршување или вработување
4.4	Следење на напредокот	<ul style="list-style-type: none"> • Водење евиденција за индивидуалниот напредок на учениците • Анализа на напредокот на учениците по паралелки

ПОДРАЧЈЕ БР. 5: УЧИЛИШНА КЛИМА

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
5.1	Училишна клима и односи во училиштето	<ul style="list-style-type: none"> • Углед/имиџ на училиштето • Кодекс на однесување • Училишна клима • Поведение и дисциплина во училиштето • Учество на учениците во донесувањето одлуки и решавањето проблеми
5.2	Промовирање на постигнувањата	<ul style="list-style-type: none"> • Промовирање на личните постигнувања на учениците • Промовирање на постигнувањата во име на училиштето
5.3	Еднаквост и правичност	<ul style="list-style-type: none"> • Познавање и поттикнување на правата на децата • Еднаков и правичен третман на сите ученици • Прифаќање и промовирање на мултикултурализмот
5.4	Партнерски однос со родителите и со локалната и деловната заедница	<ul style="list-style-type: none"> • Соработка на училиштето со родителите • Соработка со општината и со урбаната заедница • Соработка со деловната заедница и со граѓанскиот сектор

ПОДРАЧЈЕ БР. 6: РЕСУРСИ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
6.1	Сместување и просторни капацитети	<ul style="list-style-type: none"> • Просторни услови • Искористеност на просторните капацитети
6.2	Наставни средства и материјали	<ul style="list-style-type: none"> • Опременост со стручна литература и наставни средства и помагала • Училишна библиотека • Потрошен материјал • Училишна реална или виртуелна компанија • Училишни работилници за практична обука опремени со машини, уреди, апарати и алати
6.3	Обезбедување на потребниот наставен кадар	<ul style="list-style-type: none"> • Број на вработени и соодветност на наставниците и стручните соработници • Ефективност и распоредување на кадарот • Стручните соработници како поддршка на наставниот кадар

6.4	Следење на развојните потреби на наставниот кадар	<ul style="list-style-type: none"> • Професионален и кариерен развој на наставниците
6.5	Финансиско работење во училиштето	<ul style="list-style-type: none"> • Транспарентност во планирањето и трошењето на училишниот буџет

ПОДРАЧЈЕ БР. 7: УПРАВУВАЊЕ, РАКОВОДЕЊЕ И КРЕИРАЊЕ ПОЛИТИКА

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
7.1	Управување и раководење со училиштето	<ul style="list-style-type: none"> • Управување со училиштето • Раководење со училиштето
7.2	Цели и креирање на училишната политика	<ul style="list-style-type: none"> • Јасност и соодветност на мисијата и визијата • Процедури за креирање на училишната политика • Резултати од развојно планирање

1

ПОДРАЧЈЕ

НАСТАВНИ
ПЛАНОВИ И
ПРОГРАМИ

ПОДРАЧЈЕ БР. 1: НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
1.1	Реализација на наставните планови и програми	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Применувани наставни планови и програми ▶ Информираност на родителите и учениците за наставните планови и програми ▶ Изработување индивидуални образовни планови (ИОП) за учениците со посебни образовни потреби ▶ Избор на наставни предмети ▶ Планирање активности за реализација на слободните часови/проектните активности на училиштето ▶ Реализација на проширени програми
1.2	Квалитет на наставните планови и програми	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Родова и етничка рамноправност, мултикултурни содржини во наставните програми и учебните помагала ▶ Интегрирање на карактеристиките и потребите на локалната средина во наставните програми и наставните помагала ▶ Интегрирање на меѓупредметаните цели на образованието ▶ Влијание на наставниците, родителите и социјалните партнери врз наставните планови и програми
1.3	Воннаставни активности	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Обем и разновидност на планираните и реализираните воннаставни активности ▶ Опфатност на учениците со воннаставните активности ▶ Вклученост на учениците во изборот и во планирањето на работата во воннаставните активности ▶ Афирмирање на учениците и на училиштето преку воннаставните активности

РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

1.1

ТЕМИ:

- ПРИМЕНУВАНИ НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ
- ИНФОРМИРАНост НА РОДИТЕЛИТЕ¹ И НА УЧЕНИЦИТЕ ЗА НАСТАВНИТЕ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ
- ИЗРАБОТУВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ (ИОП) ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ПОСЕБНИ ОБРАЗОВНИ ПОТРЕБИ²
- ИЗБОР НА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ
- ПЛАНИРАЊЕ АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА СЛОБОДНИТЕ ЧАСОВИ/ПРОЕКТНИТЕ АКТИВНОСТИ НА УЧИЛИШТЕТО
- РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОШИРЕНИ ПРОГРАМИ

МНОГУ ДОБРО

■ Применуваните наставни планови и програми се во согласност со донесените програмски документи од Министерството за образование и наука (МОН). Реализацијата на наставните планови и програми е во пропишаниот обем и обезбедува постигање на целите од националните стандарди и концепциите за основно и средно образование³. Содржините во сите на-

1 Под родител се подразбира: родител, законски застапник, старател.

2 Во овој документ под поимот ученици со посебни образовни потреби се подразбираат ученици со пречки во психичкиот развој; слепи и слабовидни; глуви и наглуви ученици.

3 Концепцијата за средно образование не е донесена и поради тоа до донесувањето да се имаат предвид целите од Националната програма за развој на образованието 2005 – 2015 и Стратегијата за стручно образование и обука 2013 – 2020 година.

ставни програми овозможуваат постигање на целите за меѓуетничка интеграција во образованието⁴ и граѓанска вклученост.

- Училиштето има воспоставено процедури и користи повеќе различни начини и средства да ги информира членовите на Советот на родители, другите родители, учениците, како и сите други што бараат информација за целите на наставните планови и програми што се реализираат, вклучувајќи ги и програмите што се однесуваат на образованието за меѓуетничка интеграција. За сите ученици со посебни образовни потреби постои инклузивен тим на детето, а родителите се вклучени во изработка на индивидуалниот образовен план (ИОП), со што се обезбедува нивна целосна информираност.
- Со сите ученици со посебни образовни потреби, вклучени во редовната настава, се работи според ИОП. Училиштето има пропишана процедура за изготвување ИОП врз основа на наставните програми по сите наставни предмети со учество на дефектолог.
- Училиштето нуди повеќе од три (3) изборни предмети, според наставниот план. Постапката за определување на изборни предмети се применува во целост, со доследно почитување на потребите и барањата на учениците. Училиштето со настава на повеќе јазици обезбедува учење на јазикот на заедниците, а училиштето со настава на еден јазик во кое има ученици припадници на различни етнички заедници нуди изучување на јазикот и културата на која ѝ припаѓаат тие ученици.
- Во рамките на слободните часови/проектни активности, училиштето континуирано нуди и реализира програми за задоволување на

4 Чекори кон интегрирано образование во образовниот систем на Република Македонија, Влада на РМ, 10.10.2010.

интересите и желбите на учениците од разни области, вклучувајќи и програми за здобивање со знаење и вештини од областа на претприемништво и иновации, бизнис и кариерен развој, меѓуетничка интеграција во образованието и граѓанска вклученост. Училиштето осигурува вклученост на учениците со посебни образовни потреби во слободните часови.

- Основното училиште реализира проширени програми почитувајќи ги можностите и потребите на учениците.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Применуваните наставни планови и програми се во согласност со донесените програмски документи од МОН. Наставните планови и програми се реализирани во пропишаниот обем. Содржините во поголемиот број наставни програми овозможуваат меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество.
- Училиштето ги информира членовите на Советот на родители за целите на наставните планови и програми што се реализираат, вклучувајќи ги и програмите што се однесуваат за меѓуетничка интеграција во образованието. Наставниците ги информираат родителите на децата со посебни образовни потреби за ИОП.
- Училиштето има договорен приод за изготвување ИОП врз основа на наставните програми по сите предмети. Помал дел од наставните програми се приспособени за работа со децата со посебни образовни потреби. Со дел од учениците со посебни образовни потреби вклучени во редовната настава се работи според ИОП.
- Училиштето има воспоставено процедура за избор на предмети, но нуди помалку од три (3)

изборни предмети од кои може да изберат учениците. Постапката за определување изборни предмети не се применува доследно.

- Училиштето на учениците им нуди програми само од области за чија реализација располага со соодветен наставен кадар.
- Основното училиште реализира проширени програми со кои не се опфатени сите ученици што имаат потреба од тие програми.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Наставни планови и програми донесени од МОН; Национални стандарди⁵; годишна програма за работа на училиштето; тематски/тематски процесни планирања на наставниците; акти на училиштето; педагошка евиденција и документација; анкетите со наставниците, родителите и учениците; интервјуа со директорот, стручните соработници, наставниците, родителите и учениците; записници од одржани родителски средби; записници од училишниот одбор, советот на родители и стручните органи на училиштето; брошури и интернет-страница на училиштето; програма за работа на ученичката заедница; записници од претходните инспекциски надзори⁶; решенија за инклузивен тим на училиштето; изработени ИОП за учениците со посебни образовни потреби; записници од состаноци меѓу училишните тимови за инклузија (родител, наставник и стручните соработници) (Индекс за инклузивност, стратегија, ресурсни центри); материјали од постапката за определување изборни предмети, слободни часови/проектни активности; проширена програма на училиштето.

⁵ Откако ќе биде изготвена и донесена.

⁶ Се користи како извор на податоци во сите подрачја за кои нуди информации.

КВАЛИТЕТ НА НАСТАВНИТЕ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

1.2

ТЕМИ:

- РОДОВА И ЕТНИЧКА РАМНОПРАВНОСТ, МУЛТИКУЛТУРНИ СОДРЖИНИ ВО НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ И УЧЕБНИТЕ ПОМАГАЛА
- ИНТЕГРИРАЊЕ НА КАРАКТЕРИСТИКИТЕ И ПОТРЕБИТЕ НА ЛОКАЛНАТА СРЕДИНА ВО НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ И НАСТАВНИТЕ ПОМАГАЛА
- ИНТЕГРИРАЊЕ НА МЕЃУПРЕДМЕТНИТЕ ЦЕЛИ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
- ВЛИЈАНИЕ НА НАСТАВНИЦИТЕ, РОДИТЕЛИТЕ И СОЦИЈАЛНИТЕ ПАРТНЕРИ ВРЗ НАСТАВНИТЕ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето преку формалните органи⁷ планира активности за прибирање и разгледување мислења за наставните планови и програми и учебните помагала од наставниците и од родителите од аспект на мултикултурализам, родова и етничка рамноправност.
- Постојат повеќе добри примери на соодветно вградени особености на локалната средина во поставените цели од наставните програми, наставните помагала, како и во содржините и активностите за негување на меѓуетничката интеграција во образованието и младинското учество.

⁷ Наставнички совет, совет на родители, училиштен одбор.

- Училиштето има разработени насоки за вградување на меѓупредметните цели⁸ во сите наставни програми што се реализираат. Наставниците ги почитуваат тие насоки.
- Училиштето покренува иницијатива за изменување и дополнување на наставните планови и програми, иновирање на постојните и/или воведување нови струки и образовни профили врз основа на барања од родители, наставници и согледаните потреби на локалната средина и пазарот на трудот до МОН, Бирото за развој на образованието (БРО) и/или до Центарот за стручно образование и обука (ЦСОО).

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето прибира и разгледува мислења за наставните планови и програми и учебните помагала од аспект на мултикултурализам, родова и етничка рамноправност само на иницијативи на наставниците и родителите.
- Постојат примери за интегрирање на особеностите на локалната средина во мал број наставни програми и наставни помагала.
- Помал број наставници ги почитуваат насоките за вградување на меѓупредметните цели.
- Училиштето ретко покренува иницијатива за изменување и дополнување на наставните планови и програми, иновирање на постојните и/или воведување нови струки и образовни профили врз основа на барања од родители, наставници и согледаните потреби од локалната средина и пазарот на трудот до МОН, БРО и/или до ЦСОО.

⁸ Меѓупредметни цели: развивање на самовербата, иницијативноста, одговорноста, почитувањето на различноста и основните човекови права и јакнење на свеста на учениците за припадност на Република Македонија како мултикултурно општество (Концепција за деветгодишно основно воспитание и образование (http://www.bro.gov.mk/docs/Koncepcija_po_javna_rasprava_so_izmeni_i_doplnuvanja.pdf))

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Наставни планови и програми донесени од МОН; самоевалуација на училиштето; годишна програма за работа на училиштето; тематски/тематско процесни планирања на наставниците; нормативни акти на училиштето; стручни упатства и насоките за операционализација на наставните планови и програми; педагошка евиденција и документација; анкети со наставници, родители и ученици; интервјуа со директорот, стручните соработници, наставниците, родителите и учениците; записници од училишниот одбор, инклузивниот тим, советот на родители и стручните органи на училиштето; поднесени барања; брошури и интернет-страница на училиштето; записниците од претходните инспекциски надзори; записници од работата на тимовите за училишна интеграција (ТУИ).

ВОННАСТАВНИ АКТИВНОСТИ

1.3

ТЕМИ:

- ОБЕМ И РАЗНОВИДНОСТ НА ПЛАНИРАНИТЕ И РЕАЛИЗИРАНИТЕ ВОННАСТАВНИ АКТИВНОСТИ⁹
- ОПФАТНОСТ НА УЧЕНИЦИТЕ СО ВОННАСТАВНИТЕ АКТИВНОСТИ
- ВКЛУЧЕНОСТ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО ИЗБОРОТ И ВО ПЛАНИРАЊЕТО НА РАБОТАТА ВО ВОННАСТАВНИТЕ АКТИВНОСТИ
- АФИРМИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ И НА УЧИЛИШТЕТО ПРЕКУ ВОННАСТАВНИТЕ АКТИВНОСТИ

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето планира и реализира разновидни воннаставни активности што ги одразуваат потребите и интересите на учениците и служат за развој на граѓанските и општествените компетенции за доживотно учење¹⁰. Училиштата што реализираат настава на повеќе наставни јазици, воннаставните активности ги реализираат со балансирано јазично хетероген

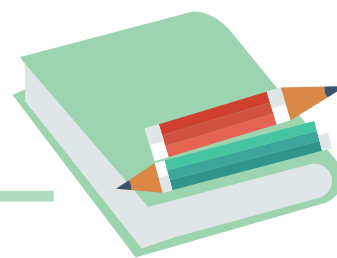
9 Под воннаставни активности, во овој контекст, се подразбираат активности за поддршка на образовниот, личниот и социјалниот развој на учениците, како што се: секции, екскурзии, приредби и сл. (во однос на екскурзиите, тие се регулирани со Правилникот за начин на изведување на ученичките екскурзии на учениците и други слободни активности на учениците од основните училишта, и Правилник за начин за изведување на ученичките екскурзии на учениците од средните училишта).

10 Општествените компетенции се однесуваат на личните, меѓучовечките и мултикултурните компетенции и сите форми на однесување што ѝ овозможуваат на личноста на ефективен и конструктивен начин да учествува во општествениот развој. Граѓанските компетенции се однесуваат на познавање на општествените и политичките концепти и структури (демократија, правда, еднаквост, граѓански и општествени права) и ја оспособуваат личноста за активно и демократско учество во општеството - *Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning [Official Journal L 394 of 30.12.2006]*.

ни групи ученици. Училиштата со настава на еден наставен јазик организираат заеднички воннаставни активности со училишта со други наставни јазици.

- Најголем број ученици се вклучени барем во една воннаставна активност за поддршка на развојот на граѓанските и општествените компетенции за доживотно учење и постои родова, етничка и социјална рамноправност. Групите се хетерогени и обезбедуваат меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество. Училиштето обезбедува услови и ги вклучува учениците со посебни образовни потреби.
- Учениците се вклучуваат во воннаставните активности според сопствен избор низ транспарентна процедура. Учениците имаат клучна улога во подготвувањето на програмите за работа на воннаставните активности.
- Учениците, со помош и поддршка од училиштето и од наставниците, учествуваат во различни манифестации и на натпревари од различни области што се организираат на општинско, регионално, државно (од акредитирани здруженија на наставници)¹¹ или на меѓународно ниво. Учениците работат на проекти и самостојно преземаат и реализираат младински иницијативи. Училиштето, за афирмирање на воннаставните активности, соодветно ги користи различните медиуми (на пр. училиштен весник, училишно радио, интернет-страница, социјални мрежи, ученичко катче и сл.) и обезбедува промоција на активностите за меѓуетничка интеграција во училиштето и со партнерското училиште.

11 Правилник за начин и поблиски критериуми на организирање на натпреварите на учениците по одделни предмети на општинско, регионално и државно ниво во основното образование и Правилник за начин и поблиски критериуми на организирање на натпреварите на учениците по одделни предмети на општинско, регионално и државно ниво во средното образование.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето планира, но нецелосно ги реализира планираните воннаставни активности, кои имаат за цел развој на граѓанските и општествените компетенции за доживотно учење. Воннаставните активности се ограничени според вид и недоволно ги одразуваат потребите и интересите на учениците. Во училиштата што реализираат настава на повеќе наставни јазици постојат примери на реализирани воннаставни активности со балансирано јазично хетерогени групи¹² ученици.
- Во воннаставните активности се вклучени мал број ученици. Групите најчесто не се хетерогени. Не се обезбедени услови за учество на учениците со посебни образовни потреби.
- Препораките на наставниците се одлучувачки во изборот на воннаставните активности, како и во планирањето на содржините на активностите.
- Училиштето организира училишни натпревари, но мал е бројот на ученици што учествуваат на манифестации и натпревари надвор од училиштето. Постојат мал број реализирани младински иницијативи. Малку се обрнува внимание на афирмирањето на воннаставните активности во училиштето.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа; програми за дополнителна настава и за други воннаставни активности; извештај од реализирани екскурзии; педагошка евиденција и документација; дипломи, признанија, пофалници од учество на манифестации и натпревари; интервјуа/анкети со наставници, родители, ученици и стручните соработници за воннаставни активности; записници од стручни активи и ученичка заедница; список на ученици вклучени во воннаставни активности; увид во интернет-страницата, во весниците, програмата на радиото, социјалните мрежи итн.; прирачник за заеднички воннаставни активности меѓу еднојазични училишта во партнерски училишта; акциски план за правата на детето; записници од работата на ТУИ.

¹² Под балансирано јазично хетерогени групи се подразбираат групи ученици со мешан состав, балансирано по пол, етнички состав и социјален статус.

2.

ПОДРАЧЈЕ

ПОСТИГНУВАЊА
НА УЧЕНИЦИТЕ

ПОДРАЧЈЕ БР. 2: ПОСТИГНУВАЊА НА УЧЕНИЦИТЕ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
2.1	Постигнувања на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Следење на постигнувањата на учениците од различен пол и различен јазик на наставата според наставни предмети и според квалификациони периоди ▶ Подобрување на постигнувањата на учениците ▶ Идентификување и поддршка на учениците со тешкотии во учењето, на надарените ученици и на учениците со пречки во развојот ▶ Подобрување на постигнувањата на учениците преку редовната и дополнителната настава ▶ Следење на хоризонтално и вертикално движење ▶ Подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците
2.2	Задржување/ осипување на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Опфат на учениците ▶ Редовност во наставата ▶ Осипување на учениците ▶ Премин на ученици од едно училиште во друго
2.3	Повторување на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ученици што не ја завршуваат годината/ образованието

ПОСТИГНУВАЊА НА УЧЕНИЦИТЕ

2.1

ТЕМИ:

- СЛЕДЕЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОД РАЗЛИЧЕН ПОЛ И РАЗЛИЧЕН ЈАЗИК НА НАСТАВАТА¹³ СПОРЕД НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ И СПОРЕД КВАЛИФИКАЦИОНИ ПЕРИОДИ
- ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ
- ИДЕНТИФИКУВАЊЕ И ПОДДРШКА НА УЧЕНИЦИТЕ СО ТЕШКОТИИ ВО УЧЕЊЕТО, НА НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ И НА УЧЕНИЦИТЕ СО ПОСЕБНИ ОБРАЗОВНИ ПОТРЕБИ
- ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ ПРЕКУ РЕДОВНАТА И ДОПОЛНИТЕЛНАТА НАСТАВА
- СЛЕДЕЊЕ НА ХОРИЗОНТАЛНОТО И ВЕРТИКАЛНОТО ДВИЖЕЊЕ
- ПОДОБРУВАЊЕ НА ИНТЕРКУЛТУРНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ

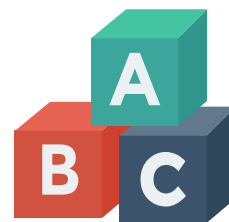
МНОГУ ДОБРО

- Училиштето прибира, користи и анализира податоци за постигнувањата на учениците според полот и јазикот на наставата, по сите наставни предмети, за сите квалификациони периоди и презема активности за нивно подобрување.
- Училиштето промовира уверување дека постигнувањата на сите ученици може да се подобрат. Врз основа на увидот во актуелните постигнувања на учениците, училиштето планира и презема конкретни активности за кон-

тинуирано подобрување на постигнувањата на учениците.

- Училиштето има систем за идентификување и поддршка на учениците што имаат тешкотии во учењето, надарените ученици, како и на учениците со пречки во развојот и континуирано го следи нивниот напредок.
- Наставниците обезбедуваат поддршка на учениците што имаат тешкотии во учењето, на надарените ученици и на учениците со пречки во развојот, избирајќи активности соодветни на нивните можности и потреби. Во текот на целата учебна година, училиштето реализира дополнителна настава по сите предмети за кои учениците имаат тешкотии во учењето и додатна настава за учениците што покажуваат интерес и постигнуваат значителни резултати во одделни области, како и индивидуализирана настава.
- Училиштето доследно ја спроведува пропишаната политика за следење на хоризонталното и вертикалното движење на учениците. Училиштето за средно образование им овозможува на учениците премин од еден во друг образовен профил од иста или сродна струка и продолжување на образованието на повисоко ниво.
- Училиштето има развиен систем и организира заеднички активности (наставни и воннаставни) со ученици од мешан етнички состав во рамките на училиштето или во партнерство со училиште од друг наставен јазик. Училиштето бележи постојан раст на бројот на вклучени ученици од мешан етнички состав во заедничките активности.

¹³ Постигнувањата на учениците, според јазикот на наставата, се следат во училиштата во кои наставата се одвива на повеќе од еден јазик.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето прибира податоци за постигнувањата на учениците според полот и според јазикот на наставата, за сите квалификациони периоди.
- Училиштето нередовно планира и презема активности за подобрување на постигнувањата на учениците од различен пол и јазик на настава.
- Училиштето ги препознава надарените ученици, учениците што имаат тешкотии во учењето, како и учениците со пречки во развојот и нередовно го следи нивниот напредок.
- Мал број од наставниците обезбедуваат поддршка на учениците што имаат тешкотии во учењето, на учениците со пречки во развојот, како и на надарените ученици. Училиштето реализира дополнителна настава кон/или на крајот на учебната година за сите ученици што имаат слаби постигнувања по одделни предмети. Додатната настава за учениците што покажуваат интерес и значителни резултати во определени области се организира нередовно и само во една до две области.
- Училиштето нема пропишана политика за следење на хоризонталното и вертикалното движење на учениците. Во училиштето за средно образование има примери на премин од еден во друг образовен профил од иста или сродна струка и продолжување на образованието на повисоко ниво.
- Училиштето организира заеднички воннаставни активности со ученици од мешан етнички состав во рамките на училиштето или во партнерство со училиште од друг наставен јазик.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Училишни програми и извештаи; самоевалуација; записници од стручни органи на училиштето, училишниот одбор, советот на родители; извештаи од стручните соработници; споредбени прегледи од резултатите од оценувањето; резултати од меѓународни, национални, градски, државни, училишни натпревари; анализи на успехот; анкети/интервјуа со наставници, родители и ученици; досиеја на ученици (за деца со посебни потреби се води студија на случај - анамнеза и психомоторен развој, ИОП, портфолио, бележник за напредокот, предлог вежби); програма за дополнителна настава; портфолио за напредокот на ученикот; записници од работата на ТУИ.

ЗАДРЖУВАЊЕ/ОСИПУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

2.2

ТЕМИ:

- ОПФАТ НА УЧЕНИЦИТЕ
- РЕДОВНОСТ ВО НАСТАВАТА
- ОСИПУВАЊЕ¹⁴ НА УЧЕНИЦИТЕ
- ПРЕМИН НА УЧЕНИЦИ ОД ЕДНО УЧИЛИШТЕ ВО ДРУГО

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето обезбедува услови за запишување на сите деца од реонот вклучувајќи и услови за запишување на деца со посебни образовни потреби. Има изградена политика за запишување и презема различни активности да ги запише сите деца од својот реон (формирана училишна комисија, покани до родители, посети на семејства, посета на градинки, проверка на потврда за примени вакцини, кампањи, соработка со надлежните институции, локалната заедница, граѓански организации). Училиштето квартално ги ажурира податоците за запишаните ученици и ги известува надлежните институции. Училиштето¹⁵ има воспоставен систем за прибирање податоци за опфатот на ученици при преминот од основно во средно образование. Училиштето има изграден систем на вклучување на претходно осипани ученици или ученици повратници¹⁶ во наставниот процес.
- Училиштето систематски ја следи редовноста на учениците, ги анализира причините за

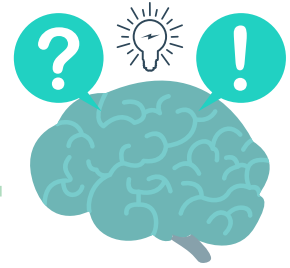
14 Под осипани ученици се подразбираат ученици што излегле од системот на образование или за кои училиштето нема информации дали го продолжиле образованието.

15 Ова се однесува само на основните училишта што треба утврдат дали сите ученици што завршиле во нивното училиште го продолжиле образованието.

16 Под ученици повратници се подразбираат деца на родители што заминале во странство и од кои било причини се вратиле во државата и мора да бидат вклучени во образованието.

отсуство од наставата и презема конкретни активности. Соработува со родителите, локалната самоуправа и со граѓанските организации за да ја зголеми редовноста на учениците во наставата. Училиштето ги реализира советувањата на родителите, за што води уредна документација, ги известува надлежните институции, врши анализи на резултатите од советувањето и го следи подобрувањето на редовноста, успехот и однесувањето на учениците. Просечниот број неоправдани изостаноци помеѓу два извештајни периоди е помал од пет по ученик, а во најголемиот број паралелки просечниот број на изостаноци по ученик помеѓу два извештајни периоди е до два неоправдани изостаноци.

- Училиштето континуирано го следи осипувањето на учениците (според полот, одделение/паралелка и етничката припадност) ги анализира причините и во соработка со локалната самоуправа, родителите и граѓанските организации, навремено презема конкретни активности да го намали осипувањето.
- Училиштето ја почитува постапката за премин на ученици од едно училиште во друго. При преминот во друго училиште ги доставува информациите за воспитно-образовниот развој на ученикот, а при прием на ученик од друго училиште ги бара истите информации и ги зема предвид при понатамошната образовна работа со ученикот.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето има податоци за запишување на сите деца од реонот, но не презема конкретни активности за да ги запише сите. Квартално ги ажурира податоците за запишаните ученици и има нецелосни податоци за опфатот на учениците при преминот од основно во средно образование. Училиштето ги вклучува претходно осипаните ученици или учениците повратници¹⁷ во наставниот процес.
- Училиштето ја следи редовноста на учениците, но активностите што ги презема за намалување на бројот на изостаноците не се засноваат на анализи. Училиштето ги реализира советувањата на родителите, има документацијата за советувањата на родителите, ги известува надлежните институции, но не врши анализи на резултатите од советувањето. Просечниот број неоправдани изостаноци помеѓу два извештајни периоди е меѓу 8 и 12 по ученик, а во поголемиот број паралелки просечниот број на изостаноци по ученик помеѓу два извештајни периоди е поголем од пет неоправдани изостаноци.
- Училиштето го следи осипувањето на учениците (според полот, одделение/паралелка и етничката припадност), но не ги анализира причините и не презема активности за да го намали осипувањето.
- Училиштето ја почитува постапката за премин на ученици од едно училиште во друго.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Програми за работа на училиштето; извештаи на училиштето; список на деца од реонот на училиштето што треба да се запишат во прво одделение во основно образование (од надлежните служби од општината); преглед на запишани ученици според реонизацијата на општината; потребна документација за упис, анализите на опфатот, осипувањето и изостанувањето од наставата; интервју со директорот, стручните соработници и наставниците; увид во педагошката евиденција и документација; известувања на училиштето до надлежните органи (МОН, Државен/општински просветен инспекторат - ДПИ и Центарот за социјални работи); записници од средби со родители и локалната самоуправа; евиденција на заминати или новодојдени ученици (преводници и др.); покани за советување; записници од одржани советувања со родителите; известувања до Центарот за социјални грижи и до надлежен орган; записници од работата на ТУИ.

¹⁷ Под ученици повратници се подразбираат деца на родители што заминале во странство и од кои било причини се вратиле во државата и мора да бидат вклучени во образованието.

ПОВТОРУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

2.3

ТЕМИ:

- ➔ УЧЕНИЦИ ШТО НЕ ЈА ЗАВРШУВААТ ГОДИНАТА/ОБРАЗОВАНИЕТО

МНОГУ ДОБРО

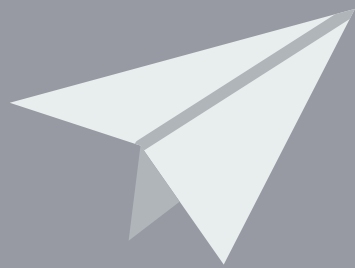
- Сите ученици го завршуваат одделението, односно годината. Процентот на ученици во средното училиште што положиле завршен испит, училишна матура, државна матура и меѓународна матура е во постојан раст. Во училиштето постојат пропишани процедури за идентификување и анализирање на причините за неуспехот во завршување на образованието и училиштето презема навремени мерки за намалување на бројот на ученици што не го завршуваат образованието.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Во училиштето се идентификуваат и се анализираат причините за задржување во исто одделение/повторување на учениците, но не постојат докази дека се преземени мерки за подобрување на состојбата. Училиштето ги запознава учениците со правото за поднесување жалба при повторување на учебната година. Училиштето ги запознава учениците и родителите со правото за поднесување жалба при задржување во исто одделение/повторување на учебната година.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Интерни училишни акти; анализа за успехот на учениците во последните три години; увид во педагошката евиденција и во документацијата; записници од разговорите со учениците, родителите и стручните соработници; примери од поднесени и разгледани жалби од родители и ученици.

3.

ПОДРАЧЈЕ
УЧЕЊЕ И
НАСТАВА

ПОДРАЧЈЕ БР. 2: УЧЕЊЕ И НАСТАВА

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
3.1	Планирања на наставниците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Поддршка и следење на планирањата на наставниците ▶ Индивидуални планирања на наставниците ▶ Размена на искуства и информации при планирањето ▶ Распоред на часови
3.2	Наставен процес	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Наставни форми и методи ▶ Употреба на ИКТ во наставата ▶ Избор на задачи, активности и ресурси ▶ Приодот на наставникот кон учениците ▶ Интеракција меѓу наставниците и учениците ▶ Следење на наставниот процес ▶ Изведување практична обука на учениците кај работодавачите
3.3	Искуства на учениците од учењето	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Средина за учење ▶ Атмосфера за учење ▶ Поттикнување на учениците за преземање одговорност ▶ Интеракција на учениците меѓу себе ▶ Учење во реални работни услови кај работодавач
3.4	Задоволување на потребите на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Идентификување на образовните потреби на учениците ▶ Почитување на различните потреби на учениците во наставата
3.5	Оценувањето како дел од наставата	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Училишна политика за оценување ▶ Методи и форми на оценување ▶ Користење на информациите од оценувањето во наставата
3.6	Известување за напредокот на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Известување на родителите за напредокот на учениците

ПЛАНИРАЊА НА НАСТАВНИЦИТЕ

3.1

ТЕМИ:

- ПОДДРШКА И СЛЕДЕЊЕ НА ПЛАНИРАЊАТА НА НАСТАВНИЦИТЕ
- ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАНИРАЊА НА НАСТАВНИЦИТЕ
- РАЗМЕНА НА ИСКУСТВА И ИНФОРМАЦИИ ПРИ ПЛАНИРАЊЕТО
- РАСПОРЕД НА ЧАСОВИ

МНОГУ ДОБРО

- Во училиштето има пропишани приоди за планирање и утврдени процедури за поддршка и следење на планирањето на наставата од страна на директорот, стручните соработници и/или лица назначени од стручните органи. Тимот за меѓуетничка интеграција во образованието им обезбедува поддршка на наставниците за вградување на целите од образованието за меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост во планирањата на наставниците. Инклузивниот тим обезбедува поддршка за изработка на ИОП и остварува соработка со ресурсните центри¹⁸ и други релевантни институции. Најмалку двапати во едно полугодие се следат планирањата на наставниците од директорот, од стручните соработници и/или од лица назначени од стручните органи.
- Сите наставници навремено ги планираат: редовната, додатната, дополнителната настава и воннаставните активности. Имаат годишни, тематски планирања и оперативен план за наставен час, односно годишни и тематски процесни планирања што ги содржат сите неопходни елементи за успешна организација и

реализација на часот¹⁹. Целите на наставата, очекуваните исходи од учењето и начинот на оценување се јасно утврдени во планирањата, а наставниот кадар ги користи информациите од оценувањето за да ги идентификува потребите на учениците и да ги планира следните чекори во учењето.

- Наставниците планираат во рамките на стручните активности²⁰, користат стручни искуства од различни медиуми, од регионална соработка со други училишта, користат меѓународни искуства и др.
- Распоредот на часови е изработен во согласност со наставниот план при што се почитува најдобриот интерес на детето. Училиштето навремено изработува распоред за додатна и дополнителна настава, слободни часови/проектни активности и тој се реализира според предвидената динамика. Во училиштата со настава на повеќе наставни јазици, распоредот овозможува максимална меѓуетничка соработка и комуникација меѓу учениците и наставниците.

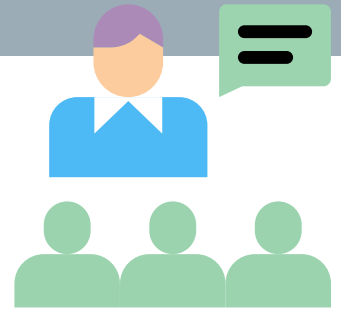
ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Во училиштето има договорени приоди за планирање и утврдени процедури за поддршка и следење на планирањето. Тимот за меѓуетничка интеграција во образованието делумно обезбедува поддршка на наставниците за вградување на целите од образованието за меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост. Инклузивниот тим обезбедува поддршка за изработка на ИОП и остварува соработка

¹⁸ Овој дел од дескрипторот на темата ќе почне да се применува откако ќе почнат да функционираат ресурсните центри.

¹⁹ Цели на часот, содржини, очекувани исходи, активности, методи и техники, ресурси, проверка на постигнувањата, констатација/евалуација на реализиран час, за сите часови, вклучувајќи ги и часовите за повторување и утврдување на наученото.

²⁰ Во училиштата со повеќе наставни јазици наставниците ги изготвуваат планирањата на заеднички стручни активности.

со Ресурсните центри²¹ и други релевантни институции. Најмалку еднаш во едно полугодие се следат планирањата на наставниците од директорот или од стручните соработници и/или од лица назначени од стручните органи.

- Поголемиот дел од наставниците навремено ги планираат: редовната, додатната, дополнителната настава и воннаставните активности. Имаат годишни, тематски планирања и оперативен план за наставен час, односно годишни и тематски процесни планирања, но планирањата содржат дел од неопходните елементи за организација и реализација на часот. Целите на наставата и начинот на оценување се нејасни. Поголемиот дел од наставниот кадар не ги користи информациите од оценувањето за да ги идентификува потребите на учениците и да ги планира следните чекори во учењето.
- Наставниците разменуваат искуства и идеи само во рамките на стручните активи.
- Распоредот на часови е направен според просторните и кадровските можности на училиштето. Училиштето изработува распоред за додатна и дополнителна настава, слободни часови/проектни активности.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишни, тематски планирања/тематски процесни планирања и оперативен план за наставен час; планирања за додатна, дополнителна настава, воннаставни активности, слободни часови/проектни активности; пропишана/договорена интерна процедура за планирањата и следење на планирањата на наставниците; евидентни листови/инструменти за следење на планирањата на наставниците; записници од разговорите со директорот, стручните соработници, наставниците; записници од состаноци на стручните активи; други докази за кореспонденција; инструмент за следење и вреднување на планирањата и подготовките на наставни часови; записници од средби на инклузивниот тим со активи и наставници; извештаи од следење на планирањата; распореди за реализација на наставни и воннаставни активности; записници од работата на тимот за училишна интеграција - ТУИ.

²¹ Овој дел од дескрипторот на темата ќе почне да се применува откако ќе почнат да функционираат ресурсните центри.

НАСТАВЕН ПРОЦЕС

3.2

ТЕМИ:

- ➔ НАСТАВНИ ФОРМИ И МЕТОДИ
- ➔ УПОТРЕБА НА ИКТ ВО НАСТАВАТА
- ➔ ИЗБОР НА ЗАДАЧИ, АКТИВНОСТИ И РЕСУРСИ
- ➔ ПРИОДОТ НА НАСТАВНИКОТ КОН УЧЕНИЦИТЕ
- ➔ ИНТЕРАКЦИЈА МЕЃУ НАСТАВНИЦИТЕ И УЧЕНИЦИТЕ
- ➔ СЛЕДЕЊЕ НА НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС
- ➔ ИЗВЕДУВАЊЕ ПРАКТИЧНА ОБУКА НА УЧЕНИЦИТЕ КАЈ РАБОТОДАВАЧИТЕ²²

МНОГУ ДОБРО

- Најголем број од наставниците користат разновидни наставни форми што соодветствуваат на потребите и можностите на учениците и нивните стилови на учење. Наставниците користат добро испланирани и соодветни активни методи за работа со учениците, индивидуално, во парови, во групи или заедничка работа со целата паралелка. Наставниците успешно ги развиваат клучните компетенции за доживотно учење²³.
- Најголем број од наставниците се обучени за употреба на ИКТ и нови образовни технологии (асистивна²⁴ компјутерска технологија,

²² Оваа тема се однесува за средните стручни училишта.

²³ Клучните компетенции вклучуваат: комуникација на мајчин јазик, комуникација на странски јазици, математички компетенции и основни компетенции за наука и технологија, дигитални компетенции, учење како да се учи, општествени и граѓански компетенции, креативност, разбирање и изразување на полето на културата. *Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning [Official Journal L 394 of 30.12.2006]*.

²⁴ ИКТ од хардверски или софтверски тип што им овозможува на лицата со попреченост пристап, интеракција и употреба на компјутерите на училиште, во домот или на работа.

лаборатории, машини, апарати и др.) и нив ги применуваат во наставата.

- Задачите што се работат во училиште или дома се планирани и поврзани со работата на учениците за време на часовите. Изборот на задачите и активностите (со различно ниво на сложеност) е приспособен на индивидуалните образовни потреби на учениците. Наставниците користат различни ресурси и приоди за учење и настава, не ограничувајќи се исклучиво на учебници и дополнителна прирачна литература. На учениците им се овозможува да работат и да напредуваат според сопствените можности. На децата што од кои било причини подоцна се вклучуваат во образовниот систем им се овозможува да напредуваат со приспособени програми и активности.
- Наставниците редовно ги споделуваат целите на наставата и очекуваните исходи од учењето со учениците и тие им се јасни на поголемиот број ученици. Поучувањето е јасно и разбирливо соодветно на возраста, потенцијалите и предзнаењата на учениците. Најголем број од наставниците наставата ја реализираат со различни интерактивни методи и сите ученици се поттикнуваат активно да учествуваат во наставата. Се промовираат различни начини на учење и градење на доверба меѓу наставниците и учениците.
- Сите наставници се однесуваат со учениците на начин што промовира прифаќање, почитување, помош, соработка, толеранција, разбирање и доверба. Притоа, обезбедува еднакви можности за учениците имајќи ги предвид нивните способности, независно од полот, социјалното потекло, етничката и религиската припадност. Наставниците се проактивни во создавање клима за надминување на полови, етнички, религиски и други стереотипи и предрасуди (во однос на културните разлики, способностите, физичката попреченост, интелектуалната попреченост и др.).
- Училиштето има пропишана интерна процедура за следење на наставниот процес, таа редовно се применува, а секој наставник се посе-

тува на час најмалку двапати во полугодието од директорот или од стручните соработници. Постојат добри практики на размена на искуства преку следење наставни часови од колеги. Наодите од следењето се користат за подобрување на наставниот процес.

- Учењето преку работа/практичната обука кај работодавачите целосно се реализира според наставниот план и програма. Феријалната практика се реализира според насоки изработени од Центарот за стручно образование и обука.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Мал број од наставниците користат разновидни наставни форми и современи наставни методи и техники. Наставниците работат со учениците индивидуално, во група или со целата паралелка, но методите што ги користат не се секогаш соодветно избрани. Наставниците главно користат исти приоди за сите ученици независно од индивидуалните способности за учење на учениците.
- Погolem број од наставниците се обучени за употреба на ИКТ и нови образовни технологии во наставата, но ретко ги употребуваат за реализација на наставните програми.
- Дел од домашните задачи не се поврзани со работата на учениците за време на часовите. Изборот на задачи и активности не е добро приспособен на индивидуалните образовни потреби на учениците. Наставниците користат само учебници и прирачен материјал. На децата што од кои било причини подоцна се вклучуваат во образовниот систем им се овозможува да напредуваат со приспособени програми и активности.
- Наставниците не секогаш ги запознаваат учениците со целите на учењето. Мал број од наставниците наставата ја реализираат со различни интерактивни методи.
- Погolem број наставници се однесуваат со учениците на начин што промовира заемно

почитување, помош, соработка, разбирање и доверба, без да прават разлика меѓу учениците. Наставниците не манифестираат полови, етнички, религиски и други стереотипи во комуникацијата со учениците, но поголемиот дел од наставниците не преземаат ништо кога таквите стереотипи се присутни кај учениците.

- Училиштето нема пропишана интерна процедура за следење на наставниот процес. Секој наставник се посетува на час барем еднаш во една учебна година од директорот или од стручните соработници.
- Учењето преку работа/практичната обука кај работодавачите се реализира во најголем дел од наставниот план и програма. При реализација на феријална практика не се почитуваат во целост насоките дадени од Центарот за стручно образование и обука.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Инструмент за следење и вреднување на планирањата и подготовката на наставниот час; инструмент за следење и вреднување на изведбата на наставниот час; инструмент за следење и вреднување на водењето и текот на наставниот час; инструмент за следење и вреднување за воспоставување клима во паралелката; инструмент за следење и вреднување на работата на наставникот за оценувањето на напредокот на учениците; инструмент за следење и вреднување на комуникацијата на наставникот со учениците; годишни, тематски, дневни планирања; програма за учење преку работа; програма за работа на директорот/стручните соработници; анкети/интервјуа со наставниците и со учениците; професионално досие на наставникот; листа на ученици што изведуваат практична обука кај работодавачи; листа на потпишани договори за изведување практична обука на учениците кај работодавачите; листа на компании со кои училиштето има воспоставени партнерски односи; записници од работата на ТУИ; документација за организација на феријална практика.

ИСКУСТВА НА УЧЕНИЦИТЕ ОД УЧЕЊЕТО

3.3

ТЕМИ:

- ➔ СРЕДИНА ЗА УЧЕЊЕ
- ➔ АТМОСФЕРА ЗА УЧЕЊЕ
- ➔ ПОТТИКНУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ ОДГОВОРНОСТ
- ➔ ИНТЕРАКЦИЈА НА УЧЕНИЦИТЕ МЕЃУ СЕБЕ
- ➔ УЧЕЊЕ ВО РЕАЛНИ РАБОТНИ УСЛОВИ КАЈ РАБОТОДАВАЧ

МНОГУ ДОБРО

- Учениците и родителите го доживуваат училиштето како безбедна, стимулативна, инклузивна, интеркултурна и мотивирачка средина, што поттикнува интерес за учење. Заедничкиот училиштен простор е естетски уреден, а визуелниот материјал и пишаните содржини во него го отсликуваат мултикултурниот/мултиетничкиот карактер на Република Северна Македонија. Трудовите на учениците се изложуваат на видни и соодветни места (во училишната и училиштето), при што се почитуваат естетски норми и тие редовно се менуваат, согласно со целите на наставата и учењето. Секој ученик добива можност да има изложен труд. Ученикот има пристап до различни материјали за учење.
- Учениците сметаат дека начинот на кој се учи во училиштето е интересен и содржините што им се пренесуваат ги оспособуваат за решавање проблеми во реалниот живот и за активно учество во граѓанско, демократско и мултикултурно општество. За време на часот, најголем број наставници ги охрабруваат учениците самостојно и критички да мислат, да поставуваат прашања и да изведуваат заклу-

чоци за она што го учат. Наставниците не ги искажуваат слабите страни на учениците пред други ученици.

- Учениците имаат можност да го искажат сопственото мислење притоа почитувајќи го мислењето на другите и не загрозувајќи ги основните човекови права. Нивното мислење сериозно се зема предвид при решавањето проблеми и при одлучувањето. Учениците иницираат и спроведуваат активности со одговорности во училиштето (во и надвор од наставата) и во локалната средина.
- Учениците сметаат дека училиштето низ организирани форми поттикнува и мотивира соработка меѓу учениците, негува интеркултурна комуникација и почитување на различностите. Учениците заеднички работат на различни проекти, во наставата и надвор од неа, во групи со балансиран хетероген состав. Учениците се чувствуваат прифатени, задоволни и среќни во паралелката и во училиштето.
- Училиштето им обезбедува на сите ученици да реализираат учење преку работа/практична обука²⁵ во реални работни услови кај работодавач согласно со наставните планови и програми.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Учениците и родителите го доживуваат училиштето како безбедна и интеркултурна средина за учење. Училиштето нема доволно ресурси за квалитетна инклузија. Има мал број училници и други простории што поттикнуваат интерес за учење. Заедничкиот училиштен простор е естетски уреден, а визуелниот ма-

²⁵ Во реформираното стручно образование за занимања, најмалку 12 недели од практичната обука задолжително се реализира кај работодавач, а кај стручното оспособување - најмалку 9 недели.

теријал и пишаните содржини во него недоволно го отсликуваат мултикултурниот/мултиетничкиот карактер на Република Северна Македонија. Трудовите на учениците се изложуваат, но без да се внимава на видливоста и пристапноста на местото каде што се изложени и на целта на изложувањето.

- Учениците сметаат дека само по некои предмети се учи на интересен начин и содржините што им се пренесуваат не секогаш ги оспособуваат за решавање проблеми во реалниот живот и за активно учество во граѓанско, демократско и мултикултурно општество. Мал број наставници ги охрабруваат учениците самостојно и критички да мислат, да поставуваат прашања и да извлекуваат заклучоци за она што го учат. Наставниците не ги искажуваат слабите страни на учениците пред други ученици или возрасни.
- Учениците сметаат дека само понекогаш имаат можност да го кажат своето мислење и тоа да биде земено предвид. На учениците не им се овозможува да иницираат и да спроведат активности со одговорност во наставата и надвор од неа.
- Учениците сметаат дека интеракцијата меѓу учениците делумно задоволува. Учениците работат на групни проекти, но групите не се балансирано хетерогени.
- Училиштето на учениците им обезбедува реализација на учење преку работа/практична обука во реални работни услови кај работодавач делумно согласно со наставните планови и програми.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Анкета за учениците; записници од разговорите со ученичката заедница, родителите, наставниците; увид во ученичките досиеја; увид во евиденцијата на стручните соработници; план и програма за учење преку работа; програмата за работа и извештаите на ученичката заедница; увид на заедничкиот училиштен простор; записници од работата на ТУИ/Тимот за училишна интеграција.

ЗАДОВОЛУВАЊЕ НА ПОТРЕБИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

3.4

ТЕМИ:

- ИДЕНТИФИКУВАЊЕ НА ОБРАЗОВНИТЕ ПОТРЕБИ²⁶ НА УЧЕНИЦИТЕ
- ПОЧИТУВАЊЕ НА РАЗЛИЧНИТЕ ПОТРЕБИ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО НАСТАВАТА

МНОГУ ДОБРО

- Наставниот кадар и стручните соработници систематски ги идентификуваат индивидуалните образовни потреби на учениците, како и пречките во процесот на учење и преземаат активности за нивно остварување, односно за нивно отстранување. За учениците што следат настава на јазик различен од мајчиниот се обезбедува посебна поддршка за изучување на јазикот на кој се одвива наставата.
- Најголем број наставници во соработка со стручните соработници и инклузивниот тим во процесот на поучување користат различни интерактивни техники, со што им даваат можност на учениците со различни способности да постигнат оптимален личен развој.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

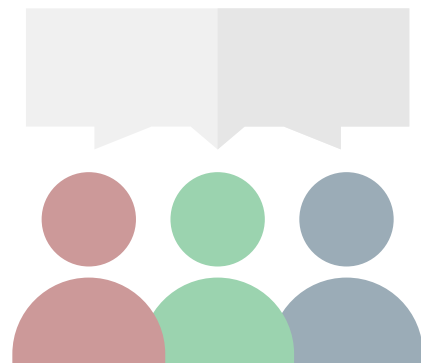
- Наставниот кадар и стручните соработници препознавањето на индивидуалните образовни потреби и пречки во процесот на учење на учениците не го вршат систематски, притоа се преземаат активности за исполнување на потребите и/или отстранување на пречките. За учениците што следат настава на јазик различен од мајчиниот, на барање на родителите се обезбедува поддршка за изучување на јазикот на кој се одвива наставата.

²⁶ Образовните потреби на учениците се определуваат индивидуално (за секој ученик посебно) и со нивното задоволување се обезбедува остварување на максималните потенцијали за постигнување на ученикот во училиште.

- Мал број наставници во соработка со стручните соработници и инклузивниот тим користат различни интерактивни техники на поучување.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Анкети со ученици; записниците од разговорите со ученичката заедница, родителите, наставниците; записници од инклузивните тимови; увид во ученичките досиеја; увид во евиденцијата на стручните соработници; програма за работа и извештаи на ученичката заедница; распоред на часови за изучување на јазикот на кој се одвива наставата за ученици што учат на наставен јазик различен од мајчиниот; посета на наставни часови; извештаи од следење на наставата во училиштето.

ОЦЕНУВАЊЕТО КАКО ДЕЛ ОД НАСТАВАТА

3.5

ТЕМИ:

- УЧИЛИШНА ПОЛИТИКА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ
- МЕТОДИ, ФОРМИ И ИНСТРУМЕНТИ НА ОЦЕНУВАЊЕ
- КОРИСТЕЊЕ НА ИНФОРМАЦИИТЕ ОД ОЦЕНУВАЊЕТО ВО НАСТАВАТА

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето ги применува позитивните законски и подзаконски прописи што го регулираат оценувањето на учениците. Училиштето има дефинирана политика за оценување во која основна цел е да го поддржи учењето на секој ученик, вклучувајќи и кодекс за оценување. Училиштето на ниво на стручни активи има усогласени критериуми за оценување со кои учениците и родителите се целосно запознаени. Сите наставници изготвуваат и користат сопствени критериуми со утврдени стандарди за оценување на учениците според образовните потреби, кои се усогласени со критериумите за оценување на ниво на училиште. Годишните оценки се сумативни и произлегуваат од формативното оценување во текот на годината и не се препознатливи отстапувања во оценувањето.
- Наставниците користат разновидни методи, форми и инструменти за оценување и континуирано го следат и го оценуваат напредокот на учениците. Формативното и сумативното оценување е јавно и транспарентно за учениците. Учениците се вклучуваат во оценувањето (преку самооценување, меѓусебно оценување, градење критериуми, водење портфолија и сл.). Приодите во оценувањето им овозможуваат на учениците да ги подобруваат постигнувањата. Наставникот ги оценува постигнувањата на учениците со пречки во развојот во

согласност со целите во индивидуалниот оперативен план, во соработка со инклузивниот тим на училиштето.

- Наставниците целосно ги користат информациите добиени од оценувањето за да ги подобрат планирањата и реализацијата на наставата. Сите наставници редовно им даваат повратни информации на учениците за нивната работа, дискутираат со учениците за нивниот напредок и постигнувањата и по потреба ги вклучуваат во додатна или дополнителна настава.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето ги применува позитивните законски и подзаконски прописи што го регулираат оценувањето на учениците. Наставниците изготвуваат сопствени критериуми со утврдени стандарди за оценување на учениците според образовните потреби, кои се усогласени со критериумите за оценување на ниво на училиште. Поголем број од наставниците не ги користат критериумите, а учениците и родителите не се запознаени со нив. Годишните оценки се сумативни и произлегуваат од формативното оценување во текот на годината, но се препознатливи отстапувања во оценувањето.
- Мал дел од наставниците користат разновидни методи, форми и инструменти за оценување и континуирано го следат и го оценуваат напредокот на учениците. Формативното и сумативното оценување кај мал број наставници е јавно и транспарентно за учениците. Оценувањето недоволно им помага на учениците да ги подобрат постигнувањата. Наставникот ги оценува постигнувањата на учениците со пречки во развојот во согласност со целите во индивидуалниот оперативен план, во соработка со инклузивниот тим на училиштето.

-
- Наставниците недоволно ги користат информациите добиени од оценувањето за да го подобрат планирањето и реализацијата на наставата. Наставниците дискутираат со учениците за нивниот напредок и постигнувањата, им даваат повратна информација, но не сите ученици што имаат потреба се вклучени во додатна или во дополнителна настава.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Програма за работа на училиштето; распоред за додатна и дополнителна настава; списоци на ученици; правилник за оценување и напредување на учениците; интерен правилник за оценување; стандарди за оценување; увид во педагошката евиденција и документација; користените инструменти за оценување; примери на оценети ученички трудови; извештаи од стручни соработници за следени планирања; записници од инклузивниот тим; записници од стручните активи, наставничкиот совет; анкети/интервјуа со учениците и наставниците, родителите и со инклузивниот тим; евиденција на наставниците за остварените средби и соработката со родителите; интерни акти/кодекси на училиштето; инструмент за следење и вреднување на работата на наставникот за оценувањето на напредокот на учениците; инструменти за индивидуализирани начини на проверка; записници од работата на тимот за училишна интеграција - ТУИ.

ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА НАПРЕДОКОТ НА УЧЕНИЦИТЕ

3.6

ТЕМИ:

- ➔ ИЗВЕСТУВАЊЕ НА РОДИТЕЛИТЕ
ЗА НАПРЕДОКОТ НА УЧЕНИЦИТЕ

МНОГУ ДОБРО

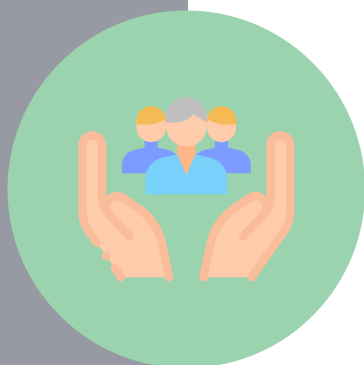
- Училиштето има утврден систем за известување на родителите за напредокот на нивните деца и доследно го применува. Системот вклучува редовно прибирање информации за постигнувањата на учениците и давање транспарентна и конкретна повратна информација на родителите и учениците за оценката, вклучувајќи и детални препораки за подобрување на постигнувањата за секој ученик посебно. За таа цел се користат добро организирани родителски средби на паралелките, формални и неформални средби, групни средби и индивидуални средби со родителите. Родителите добиваат информации за постигнувањата на учениците на ниво на паралелка, како и пишани извештаи и детали за напредокот на нивното дете по секој наставен предмет, вклучувајќи информации за личниот и социјалниот развој на детето. Од родителите се бара да дадат своја повратна информација по извештајот, по што се преземаат соодветни активности согласно со гледиштата на родителите во однос на постигнувањата и напредокот на нивните деца. Родителите на децата со посебни образовни потреби се запознаени со напредокот на ученикот предвиден во ИОП и со нивно учество се ревидираат целите што треба да се постигнат.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Родителите се информирани за можностите да комуницираат со училиштето за напредокот на нивните деца, но не се поттикнути да го прават тоа. Наставниците прибираат информации за постигнувањата на учениците и изготвуваат пишана информација. Организираниите средби на паралелките се слабо посетени. Родителите добиваат информации за постигнувањата на учениците на ниво на паралелка, како и пишани извештаи, но од нив не се бара да дадат своја повратна информација. Помал број од наставниците организираат формални и неформални средби, групни средби и индивидуални средби со родителите. Родителите на децата со посебни образовни потреби се запознаени со напредокот на ученикот предвиден во ИОП и со нивно учество се ревидираат целите што треба да се постигнат.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Увид во педагошката евиденција и документација; анкети и интервјуа со родителите; записници од инклузивниот тим; евиденција на наставниците за остварените средби и соработката со родителите; интерни акти/кодекси на училиштето; инструмент за следење и вреднување на работата на наставникот за оценувањето на напредокот на учениците.

4.

ПОДРАЧЈЕ

ПОДДРШКА НА
УЧЕНИЦИТЕ

ПОДРАЧЈЕ БР. 4: ПОДДРШКА НА УЧЕНИЦИТЕ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
4.1	Севкупна грижа за учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Заштита од физички повреди и елементарни непогоди ▶ Превенција од насилство ▶ Заштита од пушење, алкохол и дрога ▶ Квалитет на достапна храна ▶ Поддршка на учениците со пречки во развојот/ физичка попреченост ▶ Грижа за учениците од социјално загрозуени семејства
4.2	Здравје	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Хигиена и заштита од болести ▶ Грижа за учениците со здравствени проблеми
4.3	Советодавна помош за понатамошно образование на учениците	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Давање помош при избор на занимањето/ институцијата за понатамошно образование, доусовршување или вработување ▶ Грижа за учениците со емоционални тешкотии
4.4	Следење на напредокот	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Водење евиденција за индивидуалниот напредок на учениците ▶ Анализа на напредокот на учениците по паралелки

СЕВКУПНА ГРИЖА ЗА УЧЕНИЦИТЕ

4.1

ТЕМИ:

- ЗАШТИТА ОД ФИЗИЧКИ ПОВРЕДИ И ЕЛЕМЕНТАРНИ НЕПОГОДИ
- ПРЕВЕНЦИЈА ОД НАСИЛСТВО
- ЗАШТИТА ОД ПУШЕЊЕ, АЛКОХОЛ И ДРОГА
- КВАЛИТЕТ НА ДОСТАПНА ХРАНА
- ПОДДРШКА НА УЧЕНИЦИТЕ СО ПРЕЧКИ ВО РАЗВОЈОТ/ФИЗИЧКА ПОПРЕЧЕНОСТ
- ГРИЖА ЗА УЧЕНИЦИТЕ ОД СОЦИЈАЛНО ЗАГРОЗЕНИ СЕМЕЈСТВА

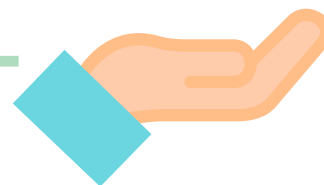
МНОГУ ДОБРО

- Училишниот простор е безбеден за изведување настава. Училиштето има пропишани мерки и активности за безбедност на учениците во текот на наставата во училишната зграда и во училишниот двор и нив ги реализира според планираното. Учениците користат заштитна опрема при реализацијата на наставните содржини за здобивање со практични вештини. Инфраструктурата во училиштето (мебелот, скалите, подовите, покривот, прозорците, струјните места, дворот, итн.) се безбедни и не претставуваат потенцијална опасност за повреди на учениците. Сите потенцијално опасни места во училиштето што не може да се избегнат (шахти, штекери, скали, лизгави површини и сл.) се обезбедени и посебно означени и учениците се свесни за нивното присуство и се информирани за можните опасности. Во училишниот простор има ПП-апарати, внатрешни и надворешни хидранти и громобранска инсталација и сите тие се сервисирани. Во училиштето има сертифициран обучен кадар за давање прва помош на учениците при несреќни случаи во училиштето. Училиштето има интерен акт со шеми за движење и за по-

стапување во случај на елементарни непогоди. Училиштето најмалку еднаш годишно изведува симулација. Училишниот објект, училишната опрема, вработените и учениците се осигурани.

- Училиштето има програми и протокол²⁷ како пишан документ во кој се дефинирани сите облици на насилство како што се психичко/емоционално, физичко насилство, сексуално насилство, булинг, електронско насилство, семејно насилство. Протоколот е достапен за сите (наставниците, учениците и родителите). Вработените ја знаат својата улога и одговорност во процесот на заштита на детето, а на потребите и грижите на децата им приоѓаат чувствително грижејќи се за нивните права, приватност и достоинство. Протоколите за постапување доследно се реализираат и се применуваат. Училиштето води евиденција за појавните форми на насилство. Во училиштето се постапува според протоколот за секој облик на насилство, манифестиран од страна на возрасните и учениците и навремено се известуваат и се соработува со Центрите за социјални работи, Министерството за внатрешни работи и здравствените установи. Децата жртви на насилство, нивните родители и/или сведоците на насилство се запознаени од страна на училиштето со правата и процедурите за поднесување поплаки, а во случај на поплака, училиштето постапува навремено и непристрасно.
- Училиштето има и спроведува политика за забрана на пушење, внесување и консумирање алкохол, дистрибуција и консумирање наркотични супстанции, што подразбира дека во училишниот објект и училишниот двор не се пуши, не се доаѓа во алкохолизирана состојба, не се консумира алкохол и не се дистрибуира-

²⁷ Протокол за безбедност и намалување на насилството во училиштето и протокол за превенција од семејно насилство, Стратегија за намалување на насилство во училиштата 2012-2015

ат и користат наркотични супстанции. Во училишниот објект на видни места се поставени знаци и натписи за забрана на пушење, консумирање алкохол и дистрибуција и користење на наркотични супстанции. Во соработка со локалната заедница, Министерството за внатрешни работи и општината, училиштето наоѓа начин да спречи користење алкохол и наркотични супстанции во дворот и на терасите на училиштето. Во училиштето се реализираат предавања од страна на вработени и надворешни стручни лица за заштита од штетните влијанија на пушењето, алкохолот и наркотичните средства. Училиштето има пишани процедури за постапување при прекршување на политиките за забрани.

- Училиштето се грижи за квалитетот на храната што им е понудена на учениците. Училиштето има увид во квалитетот на храната преку доставената документација од извршените контроли од надлежна институција. Храната е здрава и разновидна. Во соработка со општината се спроведуваат процедури за проверка на квалитетот на храната во објектите за храна во неговата непосредна околина. Во училиштето се води кампања за здрава исхрана.
- Училиштето има инклузивен тим и пропишани процедури за грижа за учениците со пречки во развојот/физичка попреченост. Инклузивниот тим на училиштето/ученикот ја усогласува програмата според индивидуалните потреби на ученикот. Училиштето соработува со родителите, со Ресурсните центри и другите релевантни институции и организации во обезбедувањето грижа за учениците со пречки во развојот/физичка попреченост и има развиени механизми за поттикнување на соучениците во давањето помош и грижа за овие ученици. Пристапот во училиштето е приспособен на потребите на учениците со пречки во развојот/физичка попреченост. Просторот во ходниците и во училниците овозможува нив-

но движење. Инвентарот во училниците е соодветен на потребите на учениците и постои приспособен тоалет за ученици со физичка попреченост што е достапен за нивна употреба.

- Училиштето има пропишани процедури за обезбедување материјални средства за учениците што заради социјалната загрозеност на нивните семејства не се во состојба да ја следат наставата под исти услови како другите ученици и да учествуваат во воннаставните активности што бараат вложување дополнителни средства. Процедурите се спроведуваат во практиката за сите ученици што потекнуваат од социјално загрозени семејства. Притоа, училиштето соработува со родителите, локалната заедница и со други релевантни институции (центарот за социјална работа, хуманитарни и невладини организации и деловната заедница).

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Програмата за работа на директорот; програмата за работа на стручните соработници; записниците од индивидуалните разговори со учениците и со родителите; увидот во педагошката евиденција, увидот во просторните капацитети и увидот на час; упатствата на училиштето за формите и методите што ги користи; податоците за организирана исхрана на учениците; интервјуата со наставниците, родителите и учениците; податоците за организирани трибини и предавања во училиштето; евиденцијата и известувањата од училиштето за учениците со емоционални, физички и социјални проблеми; досието на ученикот; годишната програма за работа на училиштето; програма за работа на тимот за инклузија и акционен план; програма за контрола на квалитетот на храната; програма на тимот за намалување на насилството во училиштето; записниците од одржаните состаноци.

ТЕМИ:

- ➔ ХИГИЕНА И ЗАШТИТА ОД БОЛЕСТИ
- ➔ ГРИЖА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ЗДРАВСТВЕНИ ПРОБЛЕМИ
- ➔ ГРИЖА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ЕМОЦИОНАЛНИ ТЕШКОТИИ

МНОГУ ДОБРО

- Хигиената во училиштето е на високо ниво. Тоалетите се чисти и дезинфицирани во секое време од денот и ги задоволуваат законските прописи. Училиштето редовно врши дезинфекција, дезинсекција и дератизација. Воспитно делува учениците да ја одржуваат личната хигиена. Ходниците и скалите се чистат најмалку трипати во денот, подот и мебелот во училниците се чистат најмалку пред почетокот на секоја смена, останатиот училиштен простор барем еднаш во текот на денот, а прозорците, вратите и другиот инвентар најмалку по двапати во секое полугодие. Дворот на училиштето е чист и хортикултурно уреден. Во дворот на училиштето, во секоја училница и во ходниците има корпи за отпадоци. Училиштето има програма за превенција од заразни болести. Сите вработени и ученици редовно вршат систематски прегледи. За сите ученици училиштето поседува потврди за редовно примени вакцини.
- Училиштето има пропишани процедури²⁸ за грижа за учениците што поради хронично заболување или посериозни повреди подолго време отсутуваат од редовната настава. Процедурите се спроведуваат за сите ученици што имаат потреба од таков третман во соработка со родителите, локалната заедница и со дру-

гите релевантни институции (здравствените установи, центарот за социјална работа).

- Училиштето има пропишани процедури за навремено откривање и грижа за учениците со емоционални проблеми (развод на родителите, болест во семејството, трауми од конфликти и насилство во семејството). Стручните соработници се обучени да им помогнат на учениците и на родителите во вакви ситуации или да ги упатат до релевантните институции (здравствени установи, центар за социјална работа, полиција, граѓански здруженија итн).

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Тоалетите се чисти во секое време од денот. Училиштето повремено врши дезинфекција, дезинсекција и дератизација. Ходниците, скалите, подот во училниците и останатиот училиштен простор се чистат најмалку еднаш во денот, мебелот еднаш во неделата, а прозорците, вратите и другиот инвентар по еднаш во секое полугодие. Дворот на училиштето е чист но недоволно хортикултурно уреден. Во училиштето има корпи за отпадоци. Во случај на појава на заразна болест, училиштето усвојува договорна процедура за заштита од нејзино ширење. Сите вработени и ученици вршат систематски прегледи. За сите ученици училиштето поседува потврди за редовно примени вакцини.
- Училиштето има договорени процедури за грижа за учениците што заради хронично заболување или посериозни повреди подолго време отсутуваат од редовната настава. Процедурите се спроведуваат на иницијатива на одделенскиот/класниот раководител или предметниот наставник, во соработка со родителите и/или другите релевантни институции (здравствените установи и центарот за социјална работа).

²⁸ Документ што во себе ги содржи чекорите, одговорните лица и потребните ресурси за реализирање определена активност и/или справување со определена состојба

-
- Училиштето има договорени процедури за грижа за учениците со емоционални проблеми. За спроведување на процедурите се одговорни стручните соработници.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа на училиштето; куќен ред; правилник за организација и систематизација на работата и работните места; записници од органите на училиштето; записници од надлежните органи за контрола на хигиената и здравјето на учениците; записници од инклузивниот тим; записник од дезинфекција, дезинсекција и дератизација; потврда за примени вакцини; списоци од систематски прегледи на вработените и учениците; санитарни книшки на вработените; педагошка психолошка евиденција; педагошка евиденција и документација; досие на ученик и увидот во училишниот простор; увид во училиштен двор.

СОВЕТОДАВНА ПОМОШ ЗА ПОНАТАМОШНО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

4.3

ТЕМИ:

- ➔ **ДАВАЊЕ ПОМОШ ПРИ ИЗБОР НА ЗАНИМАЊЕТО/ИНСТИТУЦИЈАТА ЗА ПОНАТАМОШНО ОБРАЗОВАНИЕ, УСОВРШУВАЊЕ ИЛИ ВРАБОТУВАЊЕ²⁹**

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето навремено им обезбедува на учениците јасни и точни информации за можностите за понатамошно образование, усовршување или вработување. За таа цел организира сопствени активности и користи промотивни материјали од образовните институции за професионална ориентација на учениците. Подготовката што ја организира училиштето за учениците за избор на понатамошно образование, усовршување или вработување по завршувањето на основното/средното образование опфаќа широк спектар добро структурирани активности, (самооценување на вештините и интересите на учениците, помош во изработката на кратка биографија, подготовка за интервјуа за работа). Училиштето редовно ги информира родителите и учениците за помошта што можат да ја добијат преку пишани и усни соопштенија. Има постојана соработка со Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, редовно спроведува тестирање за професионална ориентација на учениците и им помага во професионалното насочување. Инклузивниот тим работи на професионалната ориентација за децата со посебни образовни потреби.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Информациите за можностите за понатамошно образование, усовршување или вработување што училиштето им ги обезбедува на учениците, не секогаш се навремени и јасни. Училиштето организира активности за професионална ориентација на учениците само на барање на надворешни субјекти. Подготовката што ја организира училиштето за учениците за избор на понатамошно образование, усовршување или вработување по завршувањето на основното/средното образование е ограничена и се нудат само општи информации на барање на родителите и учениците. Инклузивниот тим не нуди професионална ориентација на децата со посебни образовни потреби.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Записници од работилниците; записници од родителски средби; анкетање и интервјуа со учениците и со родителите; информации подготвени од стручните соработници и пласирани преку достапни медиуми на училиштето; програма за професионална ориентација на учениците; флаери; предавања; записници од состаноци на инклузивниот тим.

²⁹ Помош во понатамошното образование се нуди и во основните и во средните училишта, додека, пак, помош во усовршувањето и/или вработувањето се нуди само во средните училишта.

СЛЕДЕЊЕ НА НАПРЕДОКОТ

4.4

- ⇒ ВОДЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈА ЗА ИНДИВИДУАЛНИОТ НАПРЕДОК НА УЧЕНИЦИТЕ
- ⇒ АНАЛИЗА НА НАПРЕДОКОТ НА УЧЕНИЦИТЕ ПО ПАРАЛЕЛКИ

МНОГУ ДОБРО

- Сите наставници водат целосна и уредна евиденција за постигнувањата, редовноста и поведението. Во евиденцијата се внесени податоци за напредокот на учениците што се добиени како резултат на проценка направена од страна на наставниците. Постои ефективна соработка меѓу раководниот кадар, стручните соработници, класните/предметните наставници и родителите за постигнувањата на учениците.
- Наставниците подготвуваат редовни извештаи и анализи по квартали за својата паралелка врз основа на индивидуалните евиденции за учениците. Подготвените извештаи и анализи по паралелки се доставуваат до стручните соработници и до раководниот кадар на понатамошна обработка, и се целосно достапни за сите други наставници, за родителите и за самите ученици. Резултатите од анализите се користат за подобрување на воспитно-образовниот процес.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Мал број од наставниците водат уредна евиденција за напредокот на постигнувањата, редовноста, поведението на секој ученик. Во евиденцијата се внесуваат и податоци за напредокот на ученикот, добиени врз основа на сопствена проценка.
- Наставниците подготвуваат извештаи и анализи по квартали за својата паралелка, кои се достапни на сите заинтересирани страни, на нивно барање. Резултатите од анализите и добиените податоци ретко се користат за подобрување на воспитно-образовниот процес.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Извештаи и анализи; педагошка евиденција и документација; евиденција на премин на ученици (преведници и др.); записници од разговорите со наставниците и со стручните соработници.

5.

ПОДРАЧЈЕ

УЧИЛИШНА

КЛИМА

ПОДРАЧЈЕ БР. 5: УЧИЛИШНА КЛИМА

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
5.1	Училишна клима и односи во училиштето	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Углед/имиџ на училиштето ▶ Кодекс на однесување ▶ Училишна клима ▶ Поведение и дисциплина во училиштето ▶ Учество на учениците во донесувањето одлуки и решавањето проблеми
5.2	Промовирање на постигнувањата	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Промовирање на личните постигнувања на учениците ▶ Промовирање на постигнувањата во име на училиштето
5.3	Еднаквост и правичност	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Познавање на правата на децата ▶ Еднаков и правичен третман на сите ученици ▶ Прифаќање и промовирање на мултикултурализмот
5.4	Партнерски однос со родителите и со локалната и деловната заедница	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Соработка на училиштето со родителите ▶ Соработка со локалната заедница ▶ Соработка со деловната заедница и со граѓанскиот сектор

УЧИЛИШНА КЛИМА И ОДНОСИ ВО УЧИЛИШТЕТО

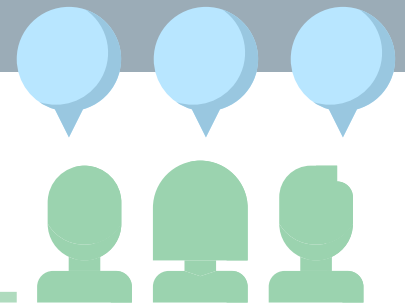
5.1

- УГЛЕД/ИМИЦ НА УЧИЛИШТЕТО
- КОДЕКС НА ОДНЕСУВАЊЕ
- УЧИЛИШНА КЛИМА
- ПОВЕДЕНИЕ И ДИСЦИПЛИНА ВО УЧИЛИШТЕТО
- УЧЕСТВО НА УЧЕНИЦИТЕ ВО ДОНЕСУВАЊЕТО ОДЛУКИ И РЕШАВАЊЕТО ПРОБЛЕМИ

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето е препознатливо според многу добар квалитет на работење и постигнувањата на учениците во различни области, како и според остварувањето на визијата и мисијата на училиштето. Училиштето е инклузивно, безбедно и се грижи за здравјето на сите ученици, ја негува родовата еднаквост, мултикултурализмот, меѓуетничка интеграција, младинскиот активизам и го поттикнува учеството на учениците, родителите и заедницата во училишниот живот. Наставниот кадар ужива респект кај родителите. Во училиштето владеат позитивни меѓучовечки односи. Учениците и вработените се идентификуваат со училиштето, се грижат за неговиот углед.
- Училиштето има кодекс на однесување, во кој се поставени принципите и правилата на однесување во училиштето (на раководниот кадар, наставниците, стручните соработници, административно-техничкиот персонал, учениците и родителите). Кодексот е изработен со учество на претставници на сите засегнати за животот во училиштето, а неговото усвојување е низ транспарентна процедура. Училиштето има пишани процедури за постапување во случај на прекршување на принципите и правилата на однесување, пропишани со кодексот и таквите процедури ги спроведува во практика.
- Училиштето води политика на заемно почитување и вклученост на сите што учествуваат во училишниот живот. Во училиштето постои професионална соработка меѓу вработените. Раководниот и наставниот кадар играат клучна улога во одржувањето позитивна атмосфера во училиштето, што се гледа од нивното однесување со учениците, другите вработени, родителите и со посетителите на училиштето. Вработените ги упатуваат учениците да се грижат едни за други и за училиштето. Сите ученици (без оглед на способностите, родот, етничката припадност, верата и социјалниот статус) се чувствуваат безбедни и прифатени од возрасните и од другите ученици во училиштето.
- Учениците и вработените ги почитуваат усвоените правила на однесување на училиштето. Постои работна атмосфера за време на наставата и воннаставните активности, а вработените постојано се грижат за однесувањето на учениците за време на одморите, приемот на учениците и нивното заминување од училиштето. Учениците се совесни, учтиво се однесуваат и соработуваат меѓусебно и со наставниот кадар. Училиштето соодветно го применува правилникот за изрекување педагошки мерки. Во училиштето нема закани, говор на омраза, провокации, навреди и/или пишани графити со негативни пораки.
- Училиштето го применува принципот на демократско учество на учениците и има формирана ученичка заедница на сите нивоа (од паралелка до училиште) според законите и целосно демократска процедура³⁰, која учествува во донесувањето одлуки за прашања што се од непосреден интерес за учениците. Формиран е ученички парламент што го одразува етничкиот состав на училиштето. Тој во реализација

³⁰ Процедурите од известување до избор на ученичка заедница се транспарентни, јавни и спроведени од самите ученици

на својата програма добива поддршка од училиштето (менторска, логистичка, материјална итн.). Учениците навремено и целосно се информирани од ученичката заедница за сите работи што се од нивни непосреден интерес и учествуваат во решавањето на проблемите и донесувањето одлуки во врска со тие работи. Активностите за младинско учество се иницираат, се планираат и се реализираат од страна на учениците/ученичката заедница во согласност со програмата за работа на ученичката заедница и ученичкиот парламент. Постојат најмалку 5 реализирани активности на младински активизам во една учебна година.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето се истакнува според постигнувањата на учениците во најмалку едно наставно или воннаставно подрачје. Вработените со својата работа и однесувањето не придонесуваат за целосна афирмација на училиштето. Поголемиот дел од вработените недоволно ја познаваат мисијата и визијата на училиштето. Училиштето е инклузивно, безбедно и се грижи за здравјето на сите ученици, ја негува родовата еднаквост, мултикултурализмот, меѓуетничка интеграција, младинскиот активизам, но не поттикнува доволно активности за учество на учениците, родителите и заедницата во училишниот живот. Помал број од наставниот кадар ужива респект кај родителите, а мал број ученици и вработени се идентификуваат со училиштето.
- Училиштето има кодекс на однесување во кој се поставени принципите и правилата на однесување во училиштето (на раководниот кадар, наставниците, стручните соработници, административно-техничкиот персонал, учениците и родителите). Во изработката на кодексот не учествувале претставници на сите засегнати за животот во училиштето, а го усвоил училишниот одбор. Училиштето има пишани процедури за постапување во случај на прекршување на принципите и правилата на однесување пропишани со кодексите, но таквите процедури недоследно се спроведуваат во практиката.
- Во училиштето постои соработка меѓу вработените, учениците и другите инволвирани во воспитно-образовниот процес, но постојат докази за нарушени односи меѓу поединци. Учениците членови на училишната заедница во ретки случаи се покануваат на наставнички совет, совети на паралелки и училиштен одбор. Раководниот и наставниот кадар не се постојани во своите напори да обезбедат позитивна атмосфера во училиштето. Има случаи кога нивното однесување со учениците, другите вработени, родителите и со посетителите на училиштето ја нарушува позитивната атмосфера во училиштето. Не им се посветува доволно внимание на заемната соработка и на грижата на учениците едни за други и за училиштето. Има ученици што не се чувствуваат прифатени од возрастните и/или од учениците во училиштето.
- Учениците и вработените ги почитуваат усвоените правила на однесување на училиштето. Голем број од наставниците не им овозможуваат соработка на учениците. Мал број ученици несоодветно се однесуваат. Вработените се справуваат со проблемите што се однесуваат на дисциплината и редовноста. Недисциплината и нередовноста резултираат со изрекување педагошки мерки. Училиштето го применува правилникот за изрекување педагошки мерки и правилникот за советување на родителите.

- Училиштето го применува принципот на демократско учество на учениците и има формирана ученичка заедница на сите нивоа (од паралелка до училиште) според законските процедури, која учествува во донесувањето одлуки за прашања што се од непосреден интерес за учениците. Формиран е ученички парламент. Тој во реализација на својата програма добива поддршка од училиштето (менторска, логистичка, материјална итн.). Учениците се информирани од ученичката заедница за сите работи што се од нивни непосреден интерес. Активностите за младинско учество се реализираат од страна на учениците/ученичката заедница. Постојат до две реализирани активности на младински активизам во една учебна година.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Кодекс на однесување; анкети/интервјуа со наставниците, родителите и со учениците; педагошка евиденција за изречени педагошки мерки; статут на училиштето; куќен ред на училиштето; пофалби, награди, признанија и др.; програма и правилник за работа на ученичката заедница; записници од советувања; записници од состаноци со ученичката заедница; решение за формирање на ученичка заедница и ученички парламент; досие на ученички парламент (програма за работа, записници, одлуки, извештаи од реализирани иницијативи на младински активизам, покани, материјали за изборни постапки и др.); записници од работата на ТУИ-Тимот за училишна интеграција.

ПРОМОВИРАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА

5.2

➔ ПРОМОВИРАЊЕ НА ЛИЧНИТЕ ПОСТИГНУВАЊА НА УЧЕНИЦИТЕ

➔ ПРОМОВИРАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА ВО ИМЕ НА УЧИЛИШТЕТО

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето става голем акцент на постигнувањата на сите ученици. Наставниот кадар успешно ја организира средината за учење со поставување јасни и високи очекувања во однос на постигнувањата, редовноста и дисциплината на учениците. Учениците, исто така, имаат високи очекувања од самите себе и од другите; имаат аспирации за повисоки постигнувања на ниво на училиштето. Наставниот кадар успешно го користи пофалувањето како начин на мотивирање. Училиштето има изградено систем на вредности и начин на промовирање на личните постигнувања на сите ученици во рамките на училиштето и во пошироката локална средина. Учениците имаат можности (согласно со своите способности и интереси) да ги изразат своите креативни потенцијали во наставата и во воннаставните активности со преземање граѓански иницијативи и акции.
- Училиштето има политика на поттикнување на наставниот кадар и учениците да учествуваат и да постигнуваат успех на натпревари на локално, регионално, државно и на меѓународно ниво. Во екипните натпревари тимовите се со балансиран мешан етнички состав. Училиштето има развиен систем на наградување на учениците што постигнале успех и за наставниците што помогнале во тоа во сите области преку кои го промовирале училиштето. Училиштето има воспоставен систем за континуирано информирање и промовирање на реализираните активности.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето нередовно презема активности за да ги промовира постигнувањата на учениците. Високите постигнувања на учениците се вреднуваат по определени предмети. Средината за учење не ги мотивира учениците да си поставуваат повисоки цели и нивните очекувања се скромни. Наставниот кадар не ја согледува суштината на пофалувањето како начин на мотивирање на учениците и има случаи кога се користи на несоодветен начин. Училиштето ги промовира личните постигнувања на сите ученици само во рамките на училиштето.
- Училиштето има политика на поттикнување на наставниот кадар и учениците да учествуваат и да постигнуваат успех на натпревари на локално, регионално и на државно ниво, но нема развиен систем на наградување на учениците што постигнале успех и за наставниците што помогнале во тоа. Активностите во училиштето се промовираат само повремено.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа на училиштето; изложени трудови на учениците; паноа со пофалби, награди; примери на промовирани активности во медиумите за постигнувањата на учениците; записници од интервјуа со наставници и со стручни соработници, ученици, родители; промотивни материјали за активности; правилник за избор на првенец на генерацијата; педагошка евиденција; соопштенија до медиумите; интернет-страница, социјални мрежи и др; записници од работата на ТУИ-Тимот за училишна интеграција.

ЕДНАКВОСТ И ПРАВИЧНОСТ

5.3

- ПОЗНАВАЊЕ И ПРАКТИКУВАЊЕ НА ПРАВАТА НА ДЕЦАТА
- ЕДНАКОВ И ПРАВИЧЕН ТРЕТМАН НА СИТЕ УЧЕНИЦИ
- ПРИФАЌАЊЕ И ПРОМОВИРАЊЕ НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ

МНОГУ ДОБРО

- Сите вработени во училиштето ги знаат и ги почитуваат правата на децата. Училиштето се грижи за остварување на целите од наставните програми што се поврзани со Конвенцијата за правата на децата. Училиштето ги поттикнува учениците да ги практикуваат своите права и ги заштитува во случај на нивно нарушување. Училиштето организира работилници со родителите за да ги запознае со правата на децата.
- Сите вработени во училиштето правично и со почит се однесуваат кон сите ученици, независно од полот, етничката припадност, социјалното потекло и способностите. Училиштето ги промовира еднаквоста и правичноста како темелни вредности во сите свои пишани документи и има развиено механизми со кои обезбедува нивно почитување во односите меѓу сите структури што учествуваат во училишниот живот (вработените, учениците, родителите). Училиштето гради политика на меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество. Учениците знаат како да ги препознаваат и како да се справуваат со конкретни ситуации поврзани со комуникација, толеранција, стереотипи, предрасуди, дискриминација³¹ и др.

³¹ Прирачник за заштита и спречување на дискриминацијата во воспитно-образовниот систем на Република Северна Македонија <http://video.nationalromacentrum.org/Priracnik%20prevodi/1.%20makedonski.pdf>

- Училиштето води политика на позитивно вреднување и промовирање на родовата, етничката, културната, верската и јазичната разновидност во училиштето и во заедницата и нивно заемно прифаќање. Учениците ја почитуваат сопствената култура и традиција и културата и традицијата на другите етнички заедници во Република Северна Македонија, без оглед на која етничка група ѝ припаѓаат и на кој јазик ја посетуваат наставата. Училиштето планира и реализира заеднички наставни и/или воннаставни активности со балансиран хетерогени групи³² и ги користи сите други можни стратегии за да обезбеди меѓуетничка соработка на учениците и вработените од истото или со друго училиште.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Поголем број од вработените во училиштето ги знаат и ги почитуваат правата на децата. Училиштето ги запознава учениците со нивните права, но не секогаш им овозможува да ги практикуваат. Училиштето не презема активности за да ги запознае родителите со правата на децата.
- Училиштето ги промовира еднаквоста и правичноста како темелни вредности во сите свои пишани документи, но нема развиено механизми со кои обезбедува нивно почитување во односите меѓу сите структури што учествуваат во училишниот живот. Учениците се учат како да препознаваат и како да се справуваат со прашања поврзани со комуникација, толеранција, стереотипи, предрасуди, дискриминација и др.

³² Училиштата со два или со повеќе наставни јазици може да го прават тоа со јазично балансиран мешани групи, а еднојазичните училишта со партнерско училиште на други наставни јазици или со културно (етнички) балансиран мешани групи.

-
- Училиштето води политика на вреднување на родовата, етничката, културната, верската и јазичната разновидност во училиштето и заедницата, но недоволно ги промовира. Учениците ја почитуваат сопствената култура и традиција и културата и традицијата на другите етнички заедници во Република Северна Македонија, без оглед на која етничка група ѝ припаѓаат и на кој јазик ја посетуваат наставата. Мал е бројот на организирани заеднички наставни и воннаставни активности наменети за балансиран хетерогени групи.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Педагошка евиденција во однос на вклученоста на учениците во воннаставни активности; структура на паралелките; интервјуа со ученици, наставници, родители и со стручните соработници; прашалници за учениците и за родителите; записници од работата на ТУИ-Тимот за училишна интеграција; дневник за работа на стручните соработници; оперативен план за наставен час; записници од наставнички совет; критериуми и процедури за избор на ученик на генерација.

ПАРТНЕРСКИ ОДНОС СО РОДИТЕЛИТЕ И СО ЛОКАЛНАТА И ДЕЛОВНАТА ЗАЕДНИЦА

5.4

- СОРАБОТКА НА УЧИЛИШТЕТО СО РОДИТЕЛИТЕ
- СОРАБОТКА СО ОПШТИНАТА И УРБАНАТА ЗАЕДНИЦА
- СОРАБОТКА СО ДЕЛОВНАТА ЗАЕДНИЦА³³ И СО ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР

МНОГУ ДОБРО

■ Училиштето презема добро испланирани активности и организира обуки за да ги поттикне родителите да се вклучат во подобрувањето на воспитно-образовната работа на училиштето на сите нивоа. Родителите се поттикнати активно да се вклучат во наставниот процес преку организирање предавања на конкретна тема од нивната професија, како и во воннаставните активности. Училиштето користи ефективни методи за комуникација со родителите преку организирање индивидуални и заеднички родителски средби и приемни денови, приспособувајќи се на времето што родителот го има на располагање. Постои пишана документација за прифатени и реализирани идеи од родителите за подобрување на воспитно образовниот процес во училиштето и меѓуетничката интеграција во образованието. Училиштето има пропишани демократски процедури за избор на претставници на родителите во училишен одбор. Процедурите обезбедуваат во составот на училишните органи, застапеност на родители како членови што се од различни етнички заедници. Информациите што се однесуваат на сите аспекти од работата на училиштето, како што се: целите, организацијата, идните активности и нивото на постигнувања на учениците се јасни, разбирливи и им се достапни на сите родители во пишана

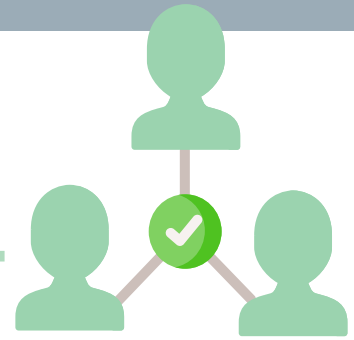
форма. Родителите се чувствуваат добредојдени во училиштето.

- Училиштето е активно вклучено во животот на општината и урбаната заедница преку спроведување заеднички проекти, активности и организирање и учество на настани од интерес на заедницата. Училиштето го унапредува граѓанскиот активизам и волонтерското вклучување на учениците во активностите на заедницата. Општината и урбаната заедница се вклучуваат во подобрување на условите за работа во училиштето. Училиштето промовира и прифаќа вклучување волонтери од заедницата во наставните и воннаставните активности. Тоа промовира меѓуетничка интеграција во образованието и инклузивност во пошироката средина.
- Училиштето остварува квалитетна партнерска соработка со деловната заедница преку добро организирано учење преку работа/практичната обука и спроведување заеднички проекти поттикнати од двете страни. Училиштето има воспоставена континуирана соработка за реализирање на активностите од меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество. Постојат повеќе конкретни примери за успешна соработка со граѓанскиот сектор и активно учество на вработените во проекти од интерес на заедницата, како и соработка со училишта на меѓународно ниво.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето ја прифаќа поддршката од родителите што самоиницијативно сакаат да се вклучат во животот и во работата на училиштето, но мал е бројот на активностите што училиштето ги презема за вклучување на родителите. Училиштето има пропишани демократски процедури за избор на претстав-

³³ Стопански организации, занаетчиски работилници, комори и здруженија

ниците на родителите во училиштен одбор, но не се води грижа во составот на училишните органи да има застапеност на членови од различни етнички заедници. Комуникацијата на училиштето со родителите се сведува на одржување најмалку две родителски средби во едно полугодие, а има и примери за одржани индивидуални родителски средби. Информациите што се однесуваат на работата на училиштето не се доволни за родителите. Има родители што не се чувствуваат прифатени од дел од вработените во училиштето.

- Училиштето остварува соработка со општината и урбаната заедница само во рамките на формалните законски обврски и постојат мал број примери на заеднички проекти и настани. Во училиштето постојат мал број примери од активности за меѓуетничка интеграција во образованието.
- Училиштето соработува со деловната заедница за реализација на наставата и учењето преку работа/практична обука. Училиштето нема континуирана соработка за реализирање на активностите од меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество. Има мал број примери за остварена соработка со граѓанскиот сектор.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Извештај за работа на училиштето (полугодишен, годишен); записници од советот на родители и родителски средби; анкети и интервјуа со директорот, родителите, наставниците и со стручните соработници; педагошка евиденција и документацијата (за општествено корисната работа, за јавно културната дејност); статут на училиштето; интернет-страница на училиштето; договор со деловната заедница; решение за именување на членовите на училиштен одбор; проекти на училиштето во функција на развивање на практичните вештини на учениците; записници и одлуки од состаноците на училиштен одбор; постоење виртуелни и реални ученички компании; план за организирани контакти и преписки со деловната заедница; организирани трибини, дебати, предавања со родителите и со претставниците на деловната заедница; документација за добиени спонзорства и донации; записници од ученички парламент; записници од работата на ТУИ-Тимот за училишна интеграција.

6.

ПОДРАЧЈЕ
РЕСУРСИ

ПОДРАЧЈЕ БР. 6: РЕСУРСИ

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
6.1	Сместување и просторни капацитети	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Просторни услови ▶ Искористеност на просторните капацитети
6.2	Наставни средства и материјали	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Опременост со стручна литература и наставни средства и помагала ▶ Училишна библиотека ▶ Потрошен материјал ▶ Училишна реална или виртуелна компанија ▶ Училишни работилници за практична обука опремени со машини, уреди, апарати и алати
6.3	Обезбедување на потребниот наставен кадар	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Број на вработени и соодветност на наставниот кадар ▶ Ефективност и распоредување на кадарот ▶ Стручните соработници како поддршка на наставниот кадар
6.4	Следење на развојните потреби на наставниот кадар	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Професионален и кариерен развој на наставниците
6.5	Финансиско работење во училиштето	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Транспарентност во планирањето и трошењето на училишниот буџет

СМЕСТУВАЊЕ И ПРОСТОРНИ КАПАЦИТЕТИ

6.1

- ➔ ПРОСТОРНИ УСЛОВИ
- ➔ ИСКОРИСТЕНОСТ НА ПРОСТОРНИТЕ КАПАЦИТЕТИ

МНОГУ ДОБРО

- Училишниот простор³⁴ ги исполнува условите за изведување на настава според нормативот. Постојат ергономски и пријатни просторни услови за одвивање на работа на наставниот кадар и за организирање воннаставни активности за учениците. Големината на училниците соодветствува на бројот на учениците во паралелките. Во училиштето има училишни работилници за практична обука на учениците. За секоја струка има по една училишна работилница во која учениците се здобиваат со знаења и вештини. Училишната зграда и просторот (ходници, фискултурна сала, училишен двор) се пристапни за учениците со телесни пречки во развојот (пристапни рампи, лифтови, приспособени тоалети и др.).
- Училиштето има јасен план и распоред и максимално ги користи расположливите капацитети за изведување на наставата и на воннаставните активности, со што ги задоволува потребите на учениците.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Во училиштето има и простории во кои условите за изведување настава не се според нормативот. Училиштето не презема активности за подобрување на постојната состојба. Потребно е приспособување на просторните услови за да се обезбедат ергономски и пријатни услови за одвивање на наставата, за работа на

наставниот кадар и за организирање воннаставни активности. И покрај тоа што поголемиот број училници се соодветни на бројот на учениците во паралелките, сепак, се чувствува недостиг од простории за изведување на учење преку работа/практична обука и воннаставни активности. Училишната зграда и простор (ходници, фискултурна сала, училишен двор) не се целосно пристапни за учениците со телесни пречки во развојот.

- Училиштето не прави план и распоред за ефективно користење на расположливите просторни капацитети поради што наставниците се соочуваат со проблеми при изведување на наставата и воннаставните активности.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа; план/програма за развој на училиштето; записници од просветната и санитарната инспекција; распоред на часови; распоред по училници, паралелки/групи и смени за организирање настава; полугодишен и годишен извештај; записници од работата на стручните активи; интервјуа со наставниците; пристапни рампи, лифт, внатрешна пристапност до тоалетот, држачи по сидовите, простор во училница, ходници, фискултурна сала, училишен двор за движење со количка.

³⁴ Вклучувајќи ја и салата за физичко образование и училишниот двор

НАСТАВНИ СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛИ

6.2

- ОПРЕМЕНОСТ СО СТРУЧНА ЛИТЕРАТУРА И НАСТАВНИ СРЕДСТВА И ПОМАГАЛА
  - УЧИЛИШНА БИБЛИОТЕКА
  - ПОТРОШЕН МАТЕРИЈАЛ
  - УЧИЛИШНА РЕАЛНА ИЛИ ВИРТУЕЛНА КОМПАНИЈА³⁵
  - УЧИЛИШНИ РАБОТИЛНИЦИ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ОПРЕМЕНИ СО МАШИНИ, УРЕДИ, АПАРАТИ И АЛАТИ.³⁶
- Училишната библиотека располага со повеќе од пет книги³⁷ по ученик, вклучувајќи ги и лектирните изданија, пропорционално застапени според наставните јазици што се изучуваат во училиштето. Библиотеката има читална, добро е уредена, располага со компјутер, има пристап до интернет и библиотечната евиденција се води во согласност со Законот за библиотеки³⁸. Во библиотеката се води електронска евиденција за издадените и вратените книги. Библиотеката е отворена за користење од учениците и наставниците во текот на училишниот ден и работи согласно со распоредот за работното време на библиотекарот. Во библиотеката има литература на странски и на изборните јазици што се изучуваат во училиштето.

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето располага со соодветна и современа стручна литература и наставни средства и помагала согласно со нормативите по сите наставни предмети. Училиштето континуирано ги утврдува потребите за наставни средства и помагала, вклучувајќи современа стручна литература, учебници, материјали за практична работа, аудио-визуелна и ИКТ-опрема, и ги обновува за да соодветствуваат на современите наставни текови. Наставниците и учениците знаат кои наставни средства и материјали им се на располагање и ефективно и ефикасно ги користат нив во наставата и учењето. Учењето и наставата се збогатени преку планирано користење на ИКТ. Во училиштето, наставниците и учениците имаат можност континуирано да користат интернет. Училиштето располага со соодветна и современа стручна литература, нагледни средства, материјали, асистивна технологија и специфични помагала за учениците со посебни образовни потреби. За спецификите и потребите за учениците со посебни образовни потреби училиштето изготвува приспособени нагледни средства.
- Училиштето планира и навремено обезбедува потрошен материјал во потребното количество за реализација на наставните, воннаставните активности и практичната настава, според планот на училиштето.
- Училиштето има регистрирана реална или виртуелна компанија. Во нејзината работа се вклучени ученици и има назначено одговорни наставници. Реалната или виртуелната компанија е активна и покажува резултати.
- Училишните работилници за практична настава се опремени со соодветни современи машини, уреди, апарати и алати што одговараат на стандардот за простор и опрема. Учениците знаат и имаат вештини да ја користат опремата при реализацијата на практичната настава. Опредмата редовно се одржува и секогаш е во исправна состојба. Училиштето редовно ја заменува старата и амортизирана опрема со нова.

35 Оваа тема се однесува само за средните стручни училишта.

36 Оваа тема се однесува само за средните стручни училишта.

37 За овој дескриптор во просекот книги по ученик не се зема предвид бројот на учебници од проектот „Бесплатни ученици“ што се дел од библиотечниот фонд.

38 Закон за библиотеки (Службен весник број 66/04, 89/08, 116/10, 51/11, 88/15, 152/15 и 39/16 година)

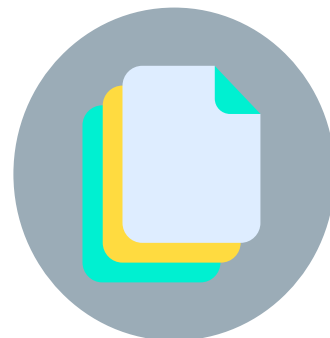
ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето располага со соодветна стручна литература и наставни средства и помагала што делумно соодветствуваат со современите научни и наставни текови. Наставниците и учениците имаат ограничен пристап до наставните средства, помагала и материјали потребни за учењето и наставата. Училиштето ги утврдува потребите за наставни средства, помагала и материјали, но нема систем за следење на нивната употреба, одржување и набавка на нови. Во училиштето, наставниците и учениците имаат ограничен пристап за користење интернет. Училиштето располага со мал број соодветна стручна литература, нагледни средства, материјали и помагала за учениците со посебни образовни потреби.
- Училишната библиотека располага со најмногу пет книги по ученик, вклучувајќи ги и лектирните изданија и тие не се пропорционално застапени според наставните јазици што се изучуваат во училиштето. Библиотеката е уредена, располага со компјутер, има делумно пристап до интернет и библиотечната евиденција се води во согласност со Законот за библиотеците. Во библиотеката се води евиденција за издадените и вратените книги. Распоредот за работење на библиотеката не овозможува учениците да ја користат во текот на целиот училиштен ден.
- Училиштето ја планира набавката на основниот потрошен материјал, но одобрените средства не се соодветни на планираното и не секогаш ги задоволуваат реалните потреби на училиштето.
- Училиштето има регистрирана реална или виртуелна компанија што не е активна. Во нејзината работа се вклучени мал број ученици и наставници.

- Училишните работилници за практична настава се опремени со мал број машини, уреди, апарати и алати што ги користат учениците за практична обука. Опремата не се одржува редовно и нема можности редовно да се заменува старата и амортизирана опрема со нова.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Документација на училиштето за набавување стручна литература и наставни помагала; записник од разговорот со наставниците, стручните работници и директорот; увид во библиотечната евиденција; анкета со учениците; документација за планирани и набавени потрошни материјали; самоевалуација на училиштето и планот/програмата за развој на училиштето; интерни акти, полугодишен и годишен извештај, годишната програма; записници од стручните активности; регистар за училишна компанија; увид во училишните работилници, машините, уредите, апаратите и алатите за практична обука; пописни листи.

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ПОТРЕБНИОТ НАСТАВЕН КАДАР

6.3

- ⇒ БРОЈ НА ВРАБОТЕНИ И СООДВЕТНОСТ НА НАСТАВНИЦИТЕ И СТРУЧНИТЕ СОРАБОТНИЦИ
- ⇒ ЕФЕКТИВНОСТ И РАСПОРЕДУВАЊЕ НА КАДАРОТ
- ⇒ СТРУЧНИТЕ СОРАБОТНИЦИ КАКО ПОДДРШКА НА НАСТАВНИОТ КАДАР

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето има вработено наставници и стручни соработници за реализирање на воспитно-образовниот процес по сите наставни предмети и тие се со соодветно образование согласно со нормативите. Сите наставници и стручни соработници се обучени за работа со деца со посебни образовни потреби. Раководниот, наставниот кадар и стручните соработници се обучени за реализација на активности за меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост. Постои практика секоја година да се врши дисеминација на базичната обука за нововработените наставници и стручни соработници. Училиштето има пропишана процедура за организација и реализација на приправничкиот стаж.
- Наставниците успешно работат како тим во рамките на стручните активи и придонесуваат за ефективно работење на училиштето. При вработување на наставници и стручни соработници се почитуваат законите, подзаконските акти и нормативот. Во училишната библиотека ангажирано е лице со полно работно време вработено во училиштето. Во случаи на отсуство на наставниот кадар, училиштето има механизми за брза и соодветна замена со цел за целосно остварување на годишниот фонд на часови.

- Училиштето има стручни соработници што им даваат поддршка на наставниците во реализација на наставата, следењето на напредокот на учениците, справувањето со проблемите на индивидуално и групно ниво и давање советодавна помош за работа со учениците и за работа со деца со посебни образовни потреби. Стручните соработници во своите програми за работа планираат и спроведуваат разновидни активности за подобрување на соработката на учениците и наставниците.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училиштето има вработено наставници и стручни соработници за реализирање на воспитно-образовниот процес по сите наставни предмети и тие се со соодветно образование согласно со нормативите. Мал е бројот на наставници што се обучени за работа со деца со посебни образовни потреби. Раководниот, наставниот кадар и стручните соработници се обучени за реализација на активности за меѓуетничка интеграција и младинско учество, но не постои практика да се врши дисеминација на базичната обука за нововработените. Училиштето има пропишана процедура за организација и реализација на приправничкиот стаж.
- Придонесот на наставниците за квалитетот на работењето на училиштето во текот на учебната година е непостојан. Стручните активи ретко практикуваат тимско работење. При вработување наставници и стручни соработници се почитуваат законите, подзаконските акти и нормативот. Во училишната библиотека ангажирани се повеќе лица што дополнуваат фонд на часови во училиштето. При распределбата на часовите не се води грижа за правилна и правична оптовареност на наставниците. При

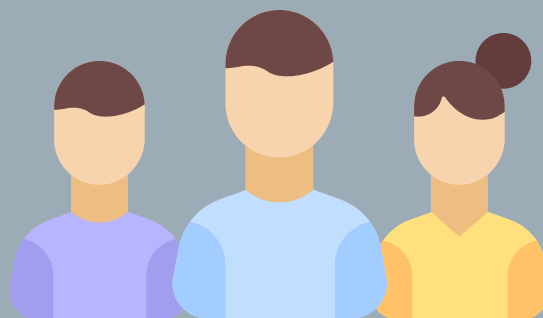

отсутствие на наставниот кадар не се води грижа замената да биде соодветна и навремена со целосно остварување на годишниот фонд на часови.

- Стручните соработници во училиштето само по барање на наставниците им помагаат во реализација на наставата, во следењето на напредокот на учениците, во справувањето со проблемите на индивидуално и групно ниво и/или во давањето советодавна помош за работа со учениците. Помошта и поддршката за работа со деца со посебни образовни потреби не е на задоволително ниво.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Досиеја на вработени; акт за организација и систематизација на работните места; записник од разговорот со директорот и со наставниците; годишна програма за работа на училиштето; програми за работа на стручните соработници; извештај од работата на стручните соработници; записници од стручните активности; програма и извештаи на наставниците ментори; записници од работата на инклузивниот тим.

СЛЕДЕЊЕ НА РАЗВОЈНИТЕ ПОТРЕБИ НА НАСТАВНИОТ КАДАР

6.4

➔ ПРОФЕСИОНАЛЕН И КАРИЕРЕН РАЗВОЈ НА НАСТАВНИЦИТЕ

МНОГУ ДОБРО

- Сите наставници изработуваат личен план за професионален развој. Училиштето на основа на личните планови ги идентификува потребите на наставниците и изготвува програма за професионален развој при што ги има предвид основните професионални компетенции за наставници. Училиштето има добра практика за дисеминирање на искуствата здобиени од обуки за јакнење на компетенциите на кадарот. Училиштето организира и ги вклучува наставниот кадар и стручните соработници во интерни и екстерни обуки, вклучувајќи и обуки за деца со посебни образовни потреби, меѓуетничка интеграција и младинско учество итн. Училиштето ја почитува законската регулатива за професионален и кариерен развој на кадарот, а има и внатрешни механизми за оддавање признанија на кадарот што внесува ефективни иновации во работата. Наставниот кадар и стручните соработници имаат ажурирани професионални досиеја.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Сите наставници изработуваат личен план за професионален развој. Училиштето на основа на личните планови ги идентификува потребите на наставниците и изготвува програма за професионален развој при што ги има предвид основните професионални компетенции за наставници. Училиштето повремено врши дисеминација на искуствата здобиени од обуки за јакнење на компетенциите на кадарот. Училиштето не води доволно грижа за подеднакво

вклучување на наставниот кадар и стручните соработници во интерни и екстерни обуки, вклучувајќи и обуки за деца со посебни образовни потреби, меѓуетничка интеграција, младинско учество итн. Училиштето ја почитува законската регулатива за професионален и кариерен развој на кадарот. Наставниот кадар и стручните соработници имаат професионални досиеја.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа на училиштето; интерни акти; разговори со стручните соработници, наставниците и со директорот; лични планови за професионален развој; програма за професионален развој на наставниот кадар; професионално досие на наставник/стручен соработник; извештај од самоевалуација; програма за работа на менторот и нововработениот во текот на учебната година; анкети на училиштето за професионален развој на кадарот; листи од спроведените интерни обуки; записници од работата на ТУИ-Тимот за училишна интеграција.

ФИНАНСИСКО РАБОТЕЊЕ ВО УЧИЛИШТЕТО

6.5

➔ ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО ПЛАНИРАЊЕТО И ТРОШЕЊЕТО НА УЧИЛИШНИОТ БУЏЕТ

МНОГУ ДОБРО

- Училиштето ги информира органите и телата во училиштето за училишниот буџет и трошењето и има донесено пишан документ во кој се регулирани процедурите за обезбедување и распределувањето на финансиските средства. Буџетските приоритети се тесно поврзани со приоритетите на образовните цели на училиштето, предвидувајќи и финансиски средства за меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост, како и за реализација на активностите предвидени во програмата на ученичката заедница. Буџетот се користи наменски и за креативни цели што се фокусирани на подобрување на квалитетот на наставата и учењето, подобрување на постигнувањата на учениците, како и развојот на училиштето во целина. Училишниот одбор еднаш месечно добива извештај за финансиските активности и финансиската состојба на училиштето. Училишниот одбор редовно го следи трошењето на буџетот, со цел да има увид во потрошените финансиски средства.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

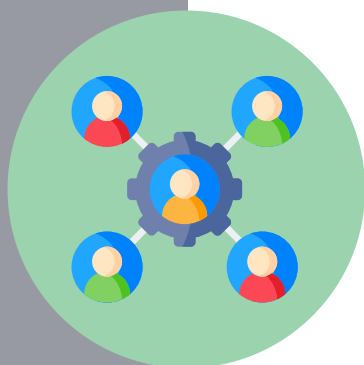
- Училиштето ги информира органите и телата во училиштето за училишниот буџет и трошењето. Раководниот кадар не консултира дел од одговорните лица за прашања поврзани со ресурсите чии информации се важни за да се обезбеди економичност, ефикасност и правичност во распределувањето на финансиските средства. Буџетските приоритети не се секогаш поврзани со приоритетите на образовни-

те цели на училиштето, а исто така не предвидуваат финансиски средства за меѓуетничка интеграција и младинско учество и за реализација на приоритетите на ученичката заедница. Буџетот се користи за краткорочни цели или приоритети што не се поврзани со подобрувањето на квалитетот на наставата и учењето, подобрување на постигнувањата на учениците, како и развојот на училиштето во целина.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Финансиски план, развојниот план/програма и годишната програма за работа; записници од разговори со директорот, одговорните лица, наставниците, училишниот одбор, инклузивниот тим; записниците и одлуките на училишниот одбор; записници од разговорите со советот на родители и ученичката заедница; записници од разговори со тимот за меѓуетничка интеграција; склучените договори, тендери за јавни набавки; понудите; записници од Ревизија и Управата за јавни приходи; програмата на ученичката заедница; записници од ученичкиот парламент; финансиски извештај; пишан документ за определување на приоритети за финансискиот план; прашалник од одговорно лице од основачот.

7

ПОДРАЧЈЕ
УПРАВУВАЊЕ,
РАКОВОДЕЊЕ
И КРЕИРАЊЕ
ПОЛИТИКА

**ПОДРАЧЈЕ БР. 7:
УПРАВУВАЊЕ, РАКОВОДЕЊЕ И КРЕИРАЊЕ ПОЛИТИКА**

Бр.	ИНДИКАТОР ЗА КВАЛИТЕТ	ТЕМИ
7.1	Управување и раководење со училиштето	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Управување со училиштето ▶ Раководење со училиштето
7.2	Креирање на училишната политика	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Јасност и соодветност на мисијата и визијата ▶ Процедури за креирање на училишната политика ▶ Резултати од развојното планирање

УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ СО УЧИЛИШТЕТО

7.1

⇒ УПРАВУВАЊЕ СО УЧИЛИШТЕТО

⇒ РАКОВОДЕЊЕ СО УЧИЛИШТЕТО

МНОГУ ДОБРО

■ Училишниот одбор е конституиран во согласност со законската регулатива и статутот на училиштето, при што се води сметка за родовата и етничката структура на членовите на училишниот одбор. Работата на училишниот одбор е јасно дефинирана со деловникот за работа на училишниот одбор. Во деловникот за работа е пропишано задолжително присуство на најмалку по еден претставник од структурите предвидени со Законите за основно и средно образование во училиштен одбор (освен во случаи на најавено отсуство или неизменувани претставници). Училишниот одбор има донесено план за следење на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество и квартално ги следи активностите. Состаноците се одржуваат и реализираат во согласност со деловникот за работа на училиштен одбор. Училишниот одбор им обезбедува редовни, детални и сеопфатни информации за својата работа на другите субјекти вклучени во воспитно-образовниот процес. Училишниот одбор има воспоставено партнерски однос со раководниот орган на училиштето и другите училишни структури. Училиштето обезбедува обука за членовите на училишниот одбор заради успешно извршување на улогата на управување. Училишниот одбор активно учествува во креирањето политики и води училишни политики во кои се афирмира инклузивноста на училиштето, меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество.

■ Раководниот орган има јасна визија за развојот на училиштето со која се запознаени сите вклучени чинители во животот на училиштето. Раководниот орган објективно го оценува работењето на вработените, го вреднува нивниот придонес во тимската работа и ја промовира добрата практика што постои во училиштето; донесува одговорни одлуки; има изградено личен кредибилитет и професионален однос кон работата, способност ефективно да делегира, комуницира и да раководи со вработените и нивниот развој; успешно ги имплементира во училиштето промените во образовниот систем; се фокусира на приоритетите идентификувани во развојниот план/програма, редовно се самоевалуира, а во центарот на своето работење ги става постигнувањата на учениците и подобрувањето на училиштето; воспоставува продуктивни партнерства во непосредната и во пошироката заедница, вклучувајќи партнерства со други училишта за реализација на активности за меѓуетничка интеграција во образованието. Раководниот орган има компетенции за тимска работа и тоа го практикува при процесот на градење политики, планирање и обезбедување квалитет. Раководниот орган на училиштето е проактивен во реализирањето на училишните политики за инклузивноста, меѓуетничката интеграција во образованието и младинско учество.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Училишниот одбор е конституиран согласно со законската регулатива и статутот на училиштето. Работата на училишниот одбор е јасно дефинирана со деловникот за работа на училишниот одбор. Училишниот одбор има донесено план за следење на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество. Има случаи на одложување/неодржување на седниците на училишниот одбор поради немање кворум за работа. Училишниот одбор соработува со раководниот орган на училиштето и другите образовни структури само на формално ниво. Училишниот одбор активно учествува во креирањето политики, но недоволно се залага за афирмирање на инклузивноста, меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество..
- Раководниот орган не е доволно фокусиран на мисијата и визијата како стратешка определба на училиштето; има професионален однос кон работата, но избегнува да донесува одговорни одлуки; промените во образованието со тешкотии ги имплементира во училиштето; не делегира одговорности и неефективно комуницира со вработените; недоволно се фокусира на приоритетите идентификувани во развојниот план/програма; воспоставува партнерства во непосредната локална средина; воспоставува партнерства со други училишта за реализација на активности за меѓуетничка интеграција во образованието и младинско учество; своето работење не секогаш го заснова врз тимска работа и дејствува одбранбено кон секаков вид коментари и критики. Раководниот орган на училиштето е проактивен во реализирањето на училишните политики за инклузивноста, меѓуетничката интеграција во образованието и младинско учество.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Програма за работа на училишниот одбор; деловник за работа на училишниот одбор; статут на училиштето; финансиски план, записници, одлуки и извештаи од работата на училишниот одбор (годишни, полугодишни, посебни); записници од ученички парламент за избор на претставници; самоевалуација, план/програма за развој на училиштето; програма за работа на директорот; програма за професионалниот развој на директорот; интервјуа со наставници, родители и ученици, инклузивниот тим и училишниот одбор; план за следење на активностите за меѓуетничка интеграција и квартални препораки; записници од инспекциски надзори; записници од работата на тимот за училишна интеграција; прашалник за одговорното лице од општината.

КРЕИРАЊЕ НА УЧИЛИШНАТА ПОЛИТИКА

7.2

- **ЈАСНОСТ И СООДВЕТНОСТ НА МИСИЈАТА И ВИЗИЈАТА**
- **ПРОЦЕДУРИ ЗА КРЕИРАЊЕ НА УЧИЛИШНАТА ПОЛИТИКА**
- **РЕЗУЛТАТИ ОД РАЗВОЈНОТО ПЛАНИРАЊЕ**

МНОГУ ДОБРО

- Мисијата и визијата на училиштето ја одразуваат државната и локалната образовна политика. Тие се прецизни, јасни и се фокусирани на подобрување на квалитетот на наставата, поддршка на активностите за инклузија, меѓуетничка интеграција и младинско учество, професионален развој на наставниците и унапредување на постигнувањата на сите ученици. Вработените, родителите и учениците активно учествуваат во креирањето на мисијата и визијата. Вработените добро ги познаваат и разбираат мисијата и визијата, а останатите чинители се запознаени со нив. Училиштето ги мобилизира сите релевантни субјекти (вработените, структурите во училиштето, учениците, локалната заедница) да работат на остварување на мисијата и визијата. Училиштето соработува со соодветни институции за остварување на мисијата и визијата.
- Училиштето има пропишани процедури за донесување училишни политики. Училиштето континуирано ги подобрува политиките за унапредување на квалитетот за работење во училиштето, за инклузија, меѓуетничка интеграција во образованието, младинско учество, намалување на сите видови насилства во училиштата, намалување на семејното насилство, антикорупциска едукација на учениците, недискриминација, еднаков пристап до квалитетно образование за сите, итн. Вработените, структурите во училиштето, учениците и оста-

натите чинители активно учествуваат во креирањето и подобрувањето на политиките, како и во активностите за нивно остварување.

- Резултатите се прецизни, јасни и ги отсликуваат мисијата, визијата и вредностите на училиштето и при нивното поставување се вклучени наставниците, родителите, учениците и претставниците од локалната заедница. Училиштето има акциски планови за остварување на резултатите во поставените цели. Училиштето има план за следење и евалуација и индикатори за остварување на резултатите и тој план го реализира. Училиштето ги информира наставниците, учениците и родителите за резултатите што треба да се постигнат и динамиката за реализирање.

ДЕЛУМНО ЗАДОВОЛУВА

- Мисијата и визијата на училиштето ја одразуваат државната и локалната образовна политика. Тие се прецизни, јасни и се фокусирани на подобрување на квалитетот на наставата, поддршка на активностите за инклузија, меѓуетничка интеграција и младинско учество, професионален развој на наставниците и унапредување на постигнувањата на сите ученици. Вработените, советот на родители и дел од учениците учествуваат во креирањето на мисијата и визијата. Вработените ги познаваат и разбираат мисијата и визијата. Училиштето ги вклучува сите релевантни субјекти (вработените, структурите во училиштето, учениците, локалната заедница) да работат на остварување на мисијата и визијата. Има мал број примери за соработка со соодветни институции за остварување на мисијата и визијата.
- Училиштето има договорени процедури за донесување училишни политики. Училиштето само по препораки од надлежни институции

ги подобрува политиките за унапредување на квалитетот за работење во училиштето, за инклузија, меѓуетничка интеграција во образованието, младинско учество, намалување на сите видови насилства во училиштата, намалување на семејното насилство, антикорупциска едукација на учениците, недискриминација, еднаков пристап до квалитетно образование за сите, итн. Во креирањето и подобрувањето на политиките, како и во активностите за нивно остварување не се почитуваат договорените процедури.

- Резултатите се прецизни, јасни и ги отсликуваат мисијата, визијата и вредностите на училиштето и при нивното поставување се вклучени наставниците, родителите, учениците и претставниците од локалната заедница. Училиштето има акциски планови за остварување на резултатите во поставените цели. Училиштето има план за следење и евалуација и индикатори за остварување на резултатите, но не ја почитува динамиката на следење и евалуација. Училиштето нередовно ги информира наставниците, учениците и родителите за резултатите што треба да се постигнат.

ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

Годишна програма за работа на училиштето; самоевалуација, развоен план/програма на училиштето; планот за следење и евалуација на реализацијата на акциските планови; анкети/интервјуа со директорот, стручните соработници, наставниците, родителите, учениците; записници од училишниот одбор, советот на родители, наставничкиот совет; интерни акти; програмата за работа и извештајот за работата на училишниот одбор; пишани процедури за креирање училишни политики; деловник за работа на училишниот одбор; план за професионален развој; извештаи од интерната евалуација; финансиски план на училиштето.

[МОН] Министерство за образование и наука

[ИОП] Индивидуален образовен план

[БРО] Биро за развој на образованието

[ЦСОО] Центар за стручно образование и обука

[ДПИ] Државен просветен инспекторат -

[УО] Училиштен одбор

